РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ
ВАРНА

гр. Варна, ул. “Брегалница” № 3, Директор - тел.:052/634-019
E-mail: office@rzi-varna.com, http://www.rzi-varna.com

Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Варна

2021 г.

I. Здравно-демографска характеристика на областта

1. Численост на населението

Кратък анализ:

Демографското развитие на страната ни е национален и социален приоритет от огромно значение, изискващ максимална концентрация на усилията и провеждане на активна, целенасочена и последователна правителствена политика, както и обединение и координиране на органите на властта, институциите и структурите на гражданското общество на централно, регионално и местно ниво.

По отношение на демографските характеристики здравното състояние на нацията и прогнозите за развитие на България са в незавидно състояние и с неблагоприятни тенденции спрямо повечето европейски страни.

Последните години са белязани от задълбочаваща се демографска криза, характеризираща се със стабилна депопулация.

Здравното състояние на хората в България се подобрява по-бавно, отколкото в други държави от ЕС, както показва системно ниската продължителност на живота.

Очакваната средна продължителност на предстоящия живот общо за населението на област Варна, изчислена за периода 2019-2021 е 74.2 години, като спрямо предходния период (2018-2020 г. - 75.4 години) тя е намаляла с 1.2 години по данни на Националния статистически институт.

Днешното демографско състояние на българското население е резултат от продължително действие на множество фактори и влияния. Една част от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, други – със специфичните особености на историческото, икономическото и културно развитие на Република България и конкретно на област Варна.

Влияние върху демографското развитие на населението оказват общите за развитите страни демографски процеси – намалена брачност и раждаемост, засилена урбанизация, както и специфичните за развиващите се страни и страни в преход по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. В резултат на тези процеси България изпадна в сериозна демографска криза.

Спирането на нарастването на броя на населението и процесът на неговото числено намаляване започва още преди 1989 г.

Анализът на здравно-демографските процеси дава стабилна база за определяне и прогнозиране на здравните потребности, а също така и на обема и вида на здравните услуги, които са необходими за удовлетворяването им.

Общият брой на населението по последни официални данни на НСИ за област Варна **към 31.12.2021 г. е 468 614** души и представлява **6,85 %** от общото население на страната – **6 838 937** души. И през 2021 година област Варна се нарежда на трето място в страната по брой на населението – непосредствено след София-област и област Пловдив.

Население на област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Област Варна	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2019 г.	469 885	228 712	48.67	241 173	51.33	394 795	84.02	75 090	15.98
2020 г.	470 124	228 625	48,63	241 499	51,37	390 916	83,15	79 208	16,85
2021 г.	468 614	227 990	48,65	240 624	51,35	390 481	83,33	78 133	16,67

Население по общини за област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Община Варна	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	345 151	166 731	48.31	178 420	51.69	336 216	97.41	8 935	2.59
2020 г.	341 516	164590	48,19	176 926	51,81	332 394	97,33	9 122	2,67
2021 г.	341 737	164 792	48,22	176 945	51,78	332 686	97,35	9 051	2,65

Община Аврен	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	9 072	4 594	50.64	4 478	49.36	-	0.00	9 072	100.00
2020 г.	9 819	4 975	50,67	4 844	49,33	-	0.00	9 819	100.00
2021 г.	9 654	4 891	50,66	4 763	49,34	-	0.00	9 654	100.00

Община Аксаково	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	20 525	10 127	49.34	10 398	50.66	11 590	56.47	8 935	43.53
2020 г.	22 319	11 064	49,57	11 255	50,43	11 578	51,88	10 741	48,12
2021 г.	22 108	10 952	49,54	11 156	50,46	11 486	51,95	10 622	48,05

Община Белослав	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2019 г.	10 267	5 132	49.99	5 135	50.01	7 226	70.38	3 041	29.62
2020 г.	10 287	5 145	50,01	5 142	49,99	7 206	70,05	3 081	29,95
2021 г.	10 147	5 076	50,02	5 071	49,98	7 114	70,11	3 033	29,89

Община Бяла	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	3 292	1 657	50.33	1 635	49.67	2 120	64.40	1 172	35.60
2020 г.	3 402	1 722	50,62	1 680	49,38	2 204	64,79	1 198	35,21
2021 г.	3 420	1 730	50,58	1 690	49,42	2 227	65,12	1 193	34,88

Община Ветрино	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	4 764	2 333	48.97	2 431	51.03	-	0.00	4 764	100.00
2020 г.	5 084	2 529	49,74	2 555	50,26	-	0.00	5 084	100.00
2021 г.	5 089	2 563	50,36	2 526	49,64	-	0.00	5 089	100.00

Община Вълчи дол	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	9 013	4 523	50.18	4 490	49.82	2 833	31.43	6 180	68.57
2020 г.	8 973	4 499	50,14	4 474	49,86	2 773	30,90	6 200	69,10
2021 г.	8 767	4 416	50,37	4 351	49,63	2 736	31,21	6 031	68,79

Община Долни чифлик	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	18 318	9 018	49.23	9 300	50.77	6 324	34.52	11 994	65.48
2020 г.	18 433	9 073	49,22	9 360	50,78	6 333	34,36	12 100	65,64
2021 г.	18 261	8 968	49,11	9 293	50,89	6 296	34,33	11 992	65,67

Община Девня	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	8 469	4 243	50.10	4 226	49.90	7 727	91.24	742	8.76
2020 г.	8 540	4 288	50,21	4 252	49,79	7 797	91,30	743	8,70
2021 г.	8 411	4 234	50,34	4 177	49,66	7 685	91,37	726	8,63

Община Дългопол	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	13 143	6 529	49.68	6 614	50.32	4 413	33.58	8 730	66.42
2020 г.	13 102	6 522	49,78	6 580	50,22	4 365	33,32	8 737	66,68
2021 г.	12 855	6 389	49,70	6 466	50,30	4 296	33,42	8 559	66,58

Община Провадия	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	20 726	10 314	49.76	10 412	50.24	11 903	57.43	8 823	42.57
2020 г.	20 845	10 363	49,71	10 482	50,29	11 764	56,44	9 081	43,56
2021 г.	20 461	10 151	49,61	10 310	50,39	11 557	56,48	8 904	43,52

Община Суворово	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2019 г.	7 145	3 511	49.14	3 634	50.86	4 443	62.18	2 702	37.82
2020 г.	7 804	3 855	49,40	3 949	50,60	4 502	57,69	3 302	42,31
2021 г.	7 704	3 828	49,69	3 876	50,31	4 425	57,44	3 279	42,56

Население към 31.12.2021 г. по възраст и пол в област Варна

(брой)

	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
Общо за страната	6838937	3311311	3527626	5000496	2396362	2604134	1838441	914949	923492
Област Варна	468614	227990	240624	390481	188820	201661	78133	39170	38963
0	4193	2149	2044	3528	1834	1694	665	315	350
1 - 4	17672	9149	8523	15092	7862	7230	2580	1287	1293
5 - 9	23542	12135	11407	20070	10365	9705	3472	1770	1702
10 - 14	25569	13098	12471	21444	10954	10490	4125	2144	1981
15 - 19	22780	11836	10944	18615	9671	8944	4165	2165	2000
20 - 24	22162	11696	10466	18291	9717	8574	3871	1979	1892
25 - 29	24787	12853	11934	20563	10554	10009	4224	2299	1925
30 - 34	33901	17149	16752	29359	14665	14694	4542	2484	2058
35 - 39	36302	18414	17888	31585	15857	15728	4717	2557	2160
40 - 44	38015	19383	18632	32860	16631	16229	5155	2752	2403
45 - 49	39448	20160	19288	33786	17173	16613	5662	2987	2675
50 - 54	33478	16946	16532	27851	14045	13806	5627	2901	2726
55 - 59	28346	13822	14524	23045	11081	11964	5301	2741	2560
60 - 64	27828	13022	14806	22509	10334	12175	5319	2688	2631
65 - 69	28099	12276	15823	22445	9577	12868	5654	2699	2955
70 - 74	25354	10462	14892	20221	8169	12052	5133	2293	2840
75 - 79	18274	7048	11226	14292	5388	8904	3982	1660	2322
80 - 84	10769	3814	6955	8453	2925	5528	2316	889	1427
85 - 89	5937	1897	4040	4714	1476	3238	1223	421	802
90 - 94	1872	605	1267	1517	481	1036	355	124	231
95 - 99	260	69	191	218	55	163	42	14	28
100 +	26	7	19	23	6	17	3	1	2

Населението на Варненска област е разпределено в 12 общини, 10 града и 159 села с общ брой към 31.12.2021 г. – 468 614 жители. общините във Варненска област са разположени на територия от 3 834 кв.км, която представлява 3,5% от територията на страната. Най-голяма е територията на общините Провадия (517,8 кв.км), Долни чифлик (487,1 кв.км), Вълчи дол (472,4 кв.км), Аксаково (472,2 кв.км) и Дългопол (441 кв.км), а най-малка – на общините Белослав (93,1 кв.км) и Бяла (161,6 кв.км).

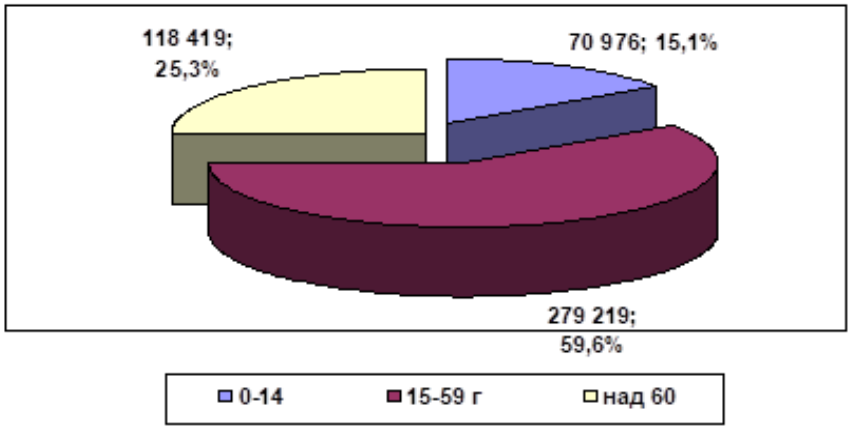
В демографския статус на Варненска област се формира тенденция за леко намаляване броя на населението. За изминалата 2021 година населението е намаляло с 1 510 жители в сравнение с предходната 2020 година.

Териториалното разпределение на населението (живеещи в градове/села) е както следва: в градовете на област Варна живеят 390 481 души или 83,32% от населението на областта, а в селата живеят останалите 78 133 души или 16,67% от цялото население на областта. Разпределението на населението между градовете и селата в края на годината е резултат от неговото естествено и механично движение.

Регистрираното съотношение между мъжете и жените в областта е 48,65% към 51,35%.

Възрастова структура на населението в област Варна – (тригодишен период)

Години	Възрастови групи						
	Общо	0-14	% от общия брой	15-59	% от общия брой	60+	% от общия брой
Общо							
2019 г.	469 885	71 529	15.22	279 060	59.39	119 296	25.39
2020 г.	470 124	71 454	15,20	279 233	59,40	119 437	25,41
2021 г.	468 614	70976	15,15	279 219	59,58	118419	25,27
В градовете							
2019 г.	394 795	60 602	15.35	238 224	60.34	95 969	24.31
2020 г.	390 916	60 421	15,46	235 611	60,27	94 884	24,27
2021 г.	390 481	60134	15,40	235955	60,43	94392	24,17
В селата							
2019 г.	75 090	10 927	14.55	40 836	54.38	23 327	31.07
2020 г.	79 208	11 033	13,93	43 622	55,07	24 553	31,00
2021 г.	78 133	10842	13,88	43264	55,37	24027	30,75

Графика 1. *Възрастова структура на населението в област Варна през 2021 г.*

От особено значение за определяне на здравно-демографската характеристика на населението и тенденциите на общественото здраве е оценката на неговата възрастова структура. Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите за обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност, заболеваемост и болестност и др., и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

Динамиката в броя на населението на областта е свързана с неговата възрастова структура. Разпределението на населението на област Варна по възрастови групи е по-

благоприятно от средните стойности на показателя за страната – за децата от 0-14 г. е 15,15%, за 15-59 г. - 59,58% и за лицата над 60-годишна възраст – 25,27%. Характерен е високият дял на населението на област Варна в групата от 15 до 59 г. – 279 219 жители, от която се формира основно трудовият потенциал. През 2021 г. се наблюдава леко намаление броя на населението в област Варна.

Във възрастовата структура на населението на областта се намалява относителния дял на лицата над 60-годишна възраст (25,27% през 2021 г. при 25,41% през 2020 г.) и леко намаляване делът на децата 0-14 г. (за 2020 г. – 15,15% при 15,20% за 2020 г.) Възрастовата структура на населението се характеризира с трайна тенденция на застаряване на населението. Това води до промени в неговата основна възрастова структура – под, във и над- трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както остаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране.

2. Раждаемост

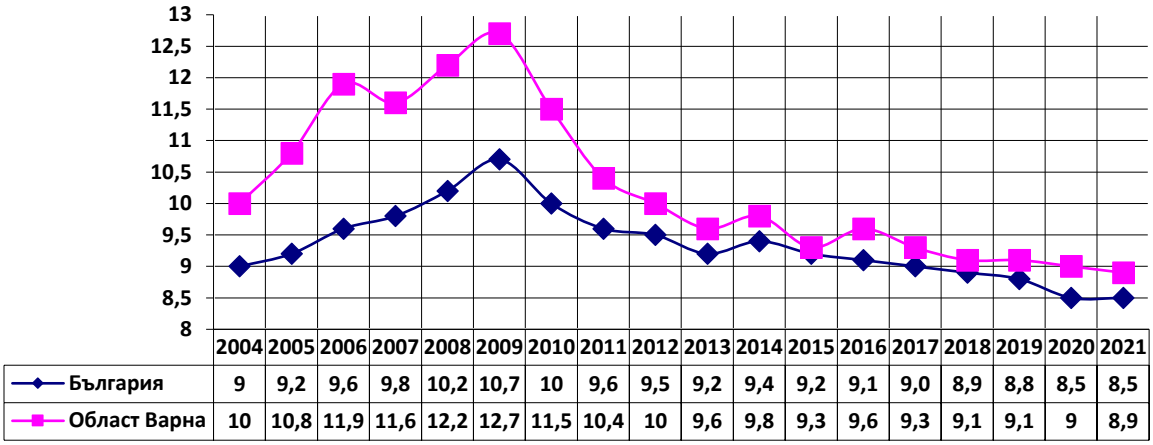
Тенденцията на намаляване на раждаемостта в България започва от 1925 г., когато страната навлиза в т. нар. „демографски преход". През целия 97-годишен период негативната тенденция е добре изразена, независимо от известни компенсационни ефекти след 1950 г. и колебания между 1968 г. и 1974 г. Спадът в раждаемостта е обективно обусловен от влиянието на множество демографски, социални и икономически фактори. Социално-икономическите промени след 1989 г. ускоряват процеса на понижаване на равнището на раждаемостта и са причина през 1997 г. то да спадне до 7,7%. След регистриране на този минимум процесът започва да се стабилизира, като целта е постепенно към 2030 г. да се достигне и да се задържи на ниво, типично за повечето от западноевропейските страни.

Броят на живородените деца през 2021 г. в област Варна е 4184, от които 2 153 момчета и 2 031 момичета (момчетата са с 122 повече). В сравнение с предходната 2020 година броят на живородените е намалял с 35 деца.

До 2009 г. коефициентът на раждаемост в област Варна бележи растеж – от 9.3‰ през 2002 г. до 12.7‰ през 2009 г. От 2010 г. насам коефициентът на раждаемост бележи тенденция на лек спад – от 11,5‰ за 2010 г. на 10.4‰ за 2011 г., 10.0‰ за 2012 г., 9.6‰ за 2013 г, но за 2014 г. коефициента на раждаемост в област Варна бележи леко увеличаване - 9,8‰. През 2015 г. коефициента на раждаемостта бележи спад, където стойността му е 9,3‰. През 2016 г. се наблюдава растеж при коефициента на раждаемостта в областта – 9,6‰, но през 2017 г. бележи лек спад – 9,3‰ и тенденцията на понижение продължава и през 2018 г. – 9,1‰. През 2019 г. се запазва на нивото от 2018 г. – 9,1‰, а през 2020 г. спада до 9,0‰. През 2021 г. спада продължава - 8,9‰

Много фактори от различен характер оказват влияние върху равнището на раждаемостта. Сред тях изпъкват социално-икономическите условия, които оказват негативно влияние върху репродуктивните нагласи сред младите хора.

Друг показател, характеризиращ процеса на раждаемостта е средната възраст на жените при сключване на брак и раждане на дете, който през последните години бележи плавно покачване - средна възраст на майката при раждане на първо дете за област Варна през 2021 г. е 28,9 години, през 2020 г. е 28,4 години, през 2019 г. е 28,3 години, през 2017 г. и 2018 г. е 28,1 години, а през 2015 г. и 2016 г. – 27,9 години.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
България	9	9,2	9,6	9,8	10,2	10,7	10	9,6	9,5	9,2	9,4	9,2	9,1	9,0	8,9	8,8	8,5	8,5
Област Варна	10	10,8	11,9	11,6	12,2	12,7	11,5	10,4	10	9,6	9,8	9,3	9,6	9,3	9,1	9,1	9	8,9

Графика 2. *Раждаемост в област Варна и страната (на 1000 жени във фертилна възраст)*

Раждания и аборти в област Варна

Година	Брой – общо		На 1 000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания	Аборти	Раждания	Аборти
2014 г.	4 702	1 595	42.24	14.30
2015 г.	4 429	1 628	40.02	14.70
2016 г.	4 552	1 601	41.33	14.50
2017 г.	4 438	1 227	40.58	11.21
2018 г.	4 275	1 068	39.49	10.43
2019 г.	4 305	1 160	40.25	10.85
2020 г.	4 243	1 016	39.85	9.54
2021 г.	4 205	995	39.71	9.40

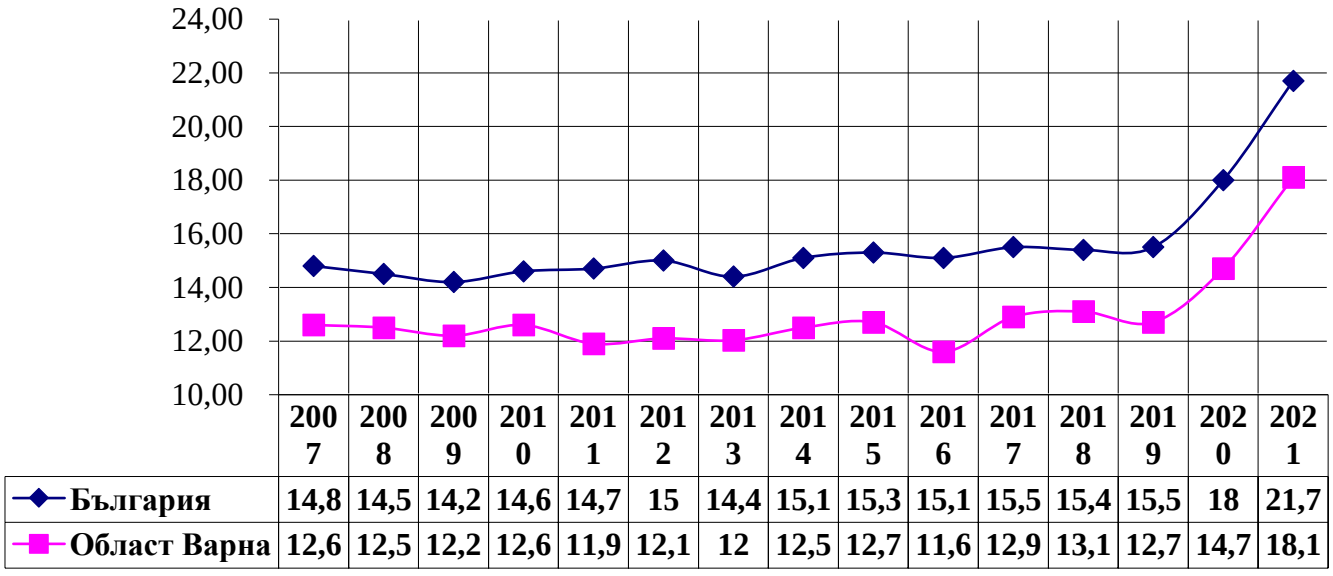
Забележка: *Данните са получени от Териториално статистическо бюро на област Варна*

3. Обща смъртност

УМИРАНИЯ ПРЕЗ 2021 г. ПО ВЪЗРАСТ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Област Варна	Общо			В градовете			В селата		
Възраст	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	148995	77299	71696	96424	49496	46928	52571	27803	24768
Варна	8506	4374	4132	6506	3292	3214	2000	1082	918
0	18	10	8	10	6	4	8	4	4
1 - 4	5	2	3	3	-	3	2	2	-
5 - 9	3	1	2	3	1	2	-	-	-
10 - 14	3	2	1	2	2	-	1	-	1
15 - 19	8	7	1	5	4	1	3	3	-
20 - 24	12	10	2	9	8	1	3	2	1
25 - 29	20	15	5	15	12	3	5	3	2
30 - 34	53	42	11	46	37	9	7	5	2
35 - 39	69	52	17	50	36	14	19	16	3
40 - 44	94	56	38	65	40	25	29	16	13
45 - 49	200	146	54	163	119	44	37	27	10
50 - 54	310	221	89	238	164	74	72	57	15
55 - 59	412	263	149	295	190	105	117	73	44
60 - 64	647	407	240	503	307	196	144	100	44
65 - 69	879	527	352	672	392	280	207	135	72
70 - 74	1198	669	529	906	488	418	292	181	111
75 - 79	1305	672	633	1007	524	483	298	148	150
80 - 84	1295	592	703	943	424	519	352	168	184
85 +	1975	680	1295	1571	538	1033	404	142	262

Графика 3. *Обща смъртност в област Варна и страната (на 1000 души)*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
България	14,8	14,5	14,2	14,6	14,7	15	14,4	15,1	15,3	15,1	15,5	15,4	15,5	18	21,7
Област Варна	12,6	12,5	12,2	12,6	11,9	12,1	12	12,5	12,7	11,6	12,9	13,1	12,7	14,7	18,1

Структура на общата смъртност по причини

Структура на общата смъртност по причини – анализ.

Един от най-тревожните демографски проблеми в България в момента е високото ниво на смъртност – обща, преждевременна и детска.

Смъртността е един от най-важните индикатори на общественото здраве, чиято динамика и структура се влияе значително от социално-икономическото развитие на даден регион. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване.

През 2020 г. е обявена пандемия от COVID-19, която обостря допълнително съществуващите демографски проблеми в страната и в частност в област Варна. Предвид обявената пандемия за 2020 г. се наблюдава значително повишаване на смъртността в България – 18,0 ‰. Повишената смъртност се запазва и през 2021 г. – 21,7‰. Същата тенденция се наблюдава и в област Варна.

Коефициентът на обща смъртност (брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението) за област Варна е 18,1‰ за 2021 г., при 14,7‰ за 2020 г. Смъртността е по-висока сред мъжете (4 374), отколкото сред жените (4 132) и в градовете (6 506), отколкото в селата (2 000).

Област Варна е на второ място сред областите с най-ниска смъртност след област Кърджали (17, 5‰). Най-висока смъртност има при населението на 85+ годишна възраст – 1 975 са починалите за 2021 г.

Заболяванията са основна причина за смърт при възрастните в област Варна.

И през 2021 г. основен дял в структурата на общата смъртност заемат болестите на органите на кръвообращението – клас IX – 50,49%, следвани от Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2) - 19,77%, изместваики клас II новообразувания. Трето място вече, като причина за смърт в област Варна заемат новообразуванията – клас II – 14,07%. Четвърто и пето място заемат съответно X клас – болести на дихателната система с 3,22% и Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде – 3,13%.

За сравнение през 2020 г. основен дял в структурата на общата смъртност заемат болестите на органите на кръвообращението – клас IX – 54.83%, следвани от новообразуванията – клас II – 17.52%. Предвид обявената COVID-19 пандемия от 2020 г. е включен Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2). В структурата на обща смъртност COVID-19 заема трето място, като причина за смърт в област Варна – 7,52%, изместваики X клас – болести на дихателната система с 4.60% и болестите на храносмилателната система – клас XI – 4.46%. Тези 5 класа болести формират 90.93% от причините за смърт през 2020 г.

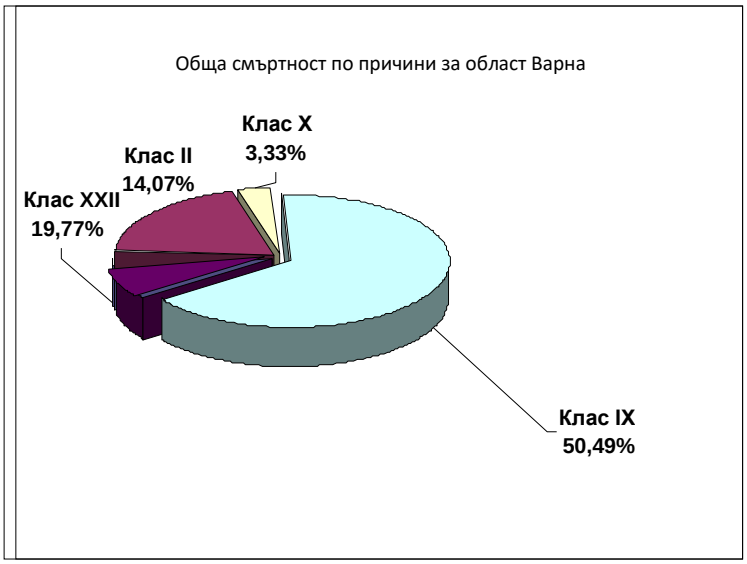
Смъртността в градовете е по-висока от тази в селата. Разликата в смъртността на градското и селското население се дължи на по-интензивния процес на обезлюдяване на селата.

Анализирайки 2021 и 2020 година, в смъртността по причини не се забелязват особени различия, като изключим новопоявилият се през 2020 г. вирус, който се нарежда вече на второ място в структурата на обща смъртност по причини.

Обща смъртност по причини за област Варна

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2020 г. – област Варна			2021 г. – област Варна		
		Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)	Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XX клас	**6930**	**1474,5**	100	**8506**	**1812,2**	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	**61**	13,0	0,88	**38**	8,1	0,45
II	**Новообразувания**	**1214**	258,3	17,52	**1197**	255,0	14,07
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	**12**	2,6	0,17	**12**	2,6	0,14
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	**64**	13,6	0,92	**121**	25,8	1,42
V	**Психични и поведенчески разстройства**	**46**	9,8	0,66	**22**	4,7	0,26
VI	**Болести на нервната система**	**78**	16,6	1,13	**105**	22,4	1,23
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	**3800**	808,5	54,83	**4295**	915,1	50,49
X	**Болести на дихателната система**	**319**	67,9	4,60	**274**	58,4	3,22
XI	**Болести на храносмилателната система**	**309**	65,7	4,46	**263**	56,0	3,09
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	**1**	0,2	0,01	**4**	0,9	0,05
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	**2**	0,4	0,03	**4**	0,9	0,05
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	**157**	33,4	2,27	**85**	18,1	1,00
XVI	**Някои състояния, възникващи през перинаталния период**	**8**	1,7	0,12	**4**	0,9	0,05
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	**5**	1,1	0,07	**7**	1,5	0,08
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	**196**	41,7	2,83	**266**	56,7	3,13
XX	**Външни причини за заболеваемост и смъртност**	**137**	29,1	1,98	**127**	27,1	1,49
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	**521**	110,9	7,52	**1682**	358,4	19,77

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

Графика 4. *Структура на общата смъртност по причини за умирания в област Варна през 2021 г.*

4. Детска смъртност (умрели деца до 1 годишна възраст) в област Варна

Анализ

Нивото на детската смъртност е най-информативният показател за икономическото, социалното и здравното благополучие на населението, а измененията в интензитета на детската смъртност настъпват сравнително бързо с икономическите условия на живот и жизнен стандарт. По този показател България продължава да е в челните места за най-висок процент детска смъртност в класацията на Европейския съюз.

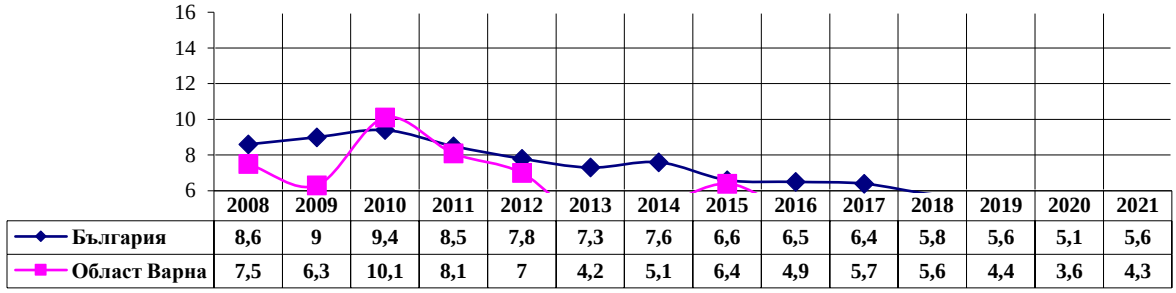
Детската смъртност в област Варна (4.3 ‰) винаги е била по-ниска от средната за страната (5.6 ‰). Това се дължи на по-големият относителен дял на градското население в сравнение със средния за страната.

Коефициентът на детската смъртност в Област Варна бележи плавно снижение от 2003 г. когато е 11,4‰ до 2009 г., когато достига 6,3‰. За 2010 г. коефициентът отново се покачва на 10,1‰. През 2013 г. коефициентът на детска смъртност достига своята най-ниска стойност от 10 години насам – 4,2‰, през 2014 г., той нараства и е 5,1‰. Същото се наблюдава през 2015 г., където коефициентът расте и е 6,4‰, а през 2016 г. рязко намалява на 4,9‰. През 2017 г. бележи нарастване – 5,7‰, а през 2018 г. леко намалява – 5,6‰. През 2019 г. се запазва тенденцията на намаляване на коефицента – 4,4‰, докато през 2020 г. рязко намалява на 3,6 ‰. Въпреки нарастване на коефициента на обща смъртност за 2020 г. за област Варна - 14,7‰ при коефицента на детска смъртност се наблюдава положителната тенденция към намаляване. През 2021 г. се забелязва леко покачване – 4,3‰. Намаляването на коефицента на детска смъртност през 2020 г. не се дължи на подобряване на икономическите условия на живот и жизнен стандарт, а се дължи на ниската раждаемост по време на пандемията от COVID-19.

Наблюдават се различия в стойностите на показателя детска смъртност по отношение на териториалния признак (градове-села), като в селата детската смъртност е

по-висока в сравнение с градовете. През 2021 г. детската смъртност в селата е 11,9‰, а в градовете – 2,8‰.

Върху промените в броя на ражданията влияние оказва и контингента на жените в детеродна възраст, който в последните години намалява.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
България	8,6	9	9,4	8,5	7,8	7,3	7,6	6,6	6,5	6,4	5,8	5,6	5,1	5,6
Област Варна	7,5	6,3	10,1	8,1	7	4,2	5,1	6,4	4,9	5,7	5,6	4,4	3,6	4,3

Графика 5. *Детска смъртност в област Варна и страната (на 1000 живородени деца)*

Детска смъртност (умрели деца до 1г. възраст) в област Варна

Година	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени
2015 г.	28	6,4	20	5,4	8	11,9
2016 г.	22	4,9	15	4,0	7	9,6
2017 г.	25	5,7	22	5,9	3	4,5
2018 г.	24	5,6	17	4,7	7	10,6
2019 г.	19	4,4	15	4,1	4	6,0
2020 г.	15	3,6	11	3,1	4	5,9
2021 г.	18	4,3	10	2,8	8	11,9

Забележка: Поради допусната техническа грешка в данните за детска смъртност в селата от 2015 г. до 2016 г. включително, таблицата е коригирана

Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област Варна

Година	Перинатална ДС в ‰	Неонатална ДС в ‰	Постнеонатална ДС в ‰
2015 г.	9.5	2.9	3.2
2016 г.	5.9	1.7	3.1
2017 г.	7.9	3.4	2.3
2018 г.	7.7	3.5	2.8
2019 г.	6.8	1.9	1.9
2020 г.	7.3	1.9	0.7
2021 г.	5.7	1.2	3.1

Детска смъртност по причини

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2020 г. – област Варна			2021 г. – област Варна		
		Брой	На 1000 живородени	Относителен дял (%)	Брой	На 1000 живородени	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	**15**	**3,56**	**100,00**	**18**	**4,30**	**100,00**
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	**1**	0,24	6,67	**0**	0	0
II	Новообразувания	0	0	0	0	0	0
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	0	0	0	0	0	0
VI	Болести на нервната система				1	0,24	5,56
IX	Болести на органите на кръвообращението	**1**	0,24	6,67	**1**	0,24	5,56
X	Болести на дихателната система	0	0	0	3	0,72	16,67
XI	Болести на храносмилателната система	0	0	0	0	0	0
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	**8**	1,90	53,33	**4**	0,96	22,22
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	**3**	0,71	20,00	**5**	1,20	27,78
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	**2**	0,47	13,33	**3**	0,72	16,67
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	0	0	0	1	0,24	5,56

Забележка: *Данните са получени от Териториално статистическо бюро на област Варна.*

Структура на детската смъртност по причини – анализ

През 2021 г. случаите на починали деца на възраст до 1 година са 18, което показва, че са се увеличили спрямо предходната 2020 г., където общият брой за 1 година е бил 15. Коефициентът на детска смъртност за 2021 г. на 1 000 живородени е 4,30 ‰, което е с 0,74‰ по-висок от този през 2020 г.

През 2021 г. основни причини за умиранията на децата под 1-годишна възраст са „Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации“ - 1,20‰ на 1 000 живородени деца. На второ място с 0,96‰ се подреждат „Някои състояния, възникващи през перинаталния период“.

За сравнение през 2020 г. основни причини за умиранията на децата под 1-годишна възраст са „Някои състояния, възникващи през перинаталния период“ – 1,90‰

на 1 000 живородени деца, на второ място с 0.71‰ се подреждат „Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации“.

Причините за тези стойности на показателя детска смъртност могат да се разделят условно на медицински и немедицински, някои от които са:

- висок процент на ранните бременности;
- висок процент на недоносените и децата с вродени малформации;
- пропуски на семейни лекари и лекари специалисти при провеждане на женска и детска консултация и недостатъчна координация между отделните звена в системата на майчино и детско здравеопазване;

незадоволителна здравна култура и начина на живот, които определят високия риск на отделните групи.

5. Естествен прираст в област Варна.

Анализ

Естественият прираст на населението представлява разликата между ражданията и умиранията. Отразява количеството хора, с което населението в област Варна по естествен начин нараства или намалява по брой. Неблагоприятното развитие на раждаемостта и смъртността води до неблагоприятни промени и в естествения прираст на населението.

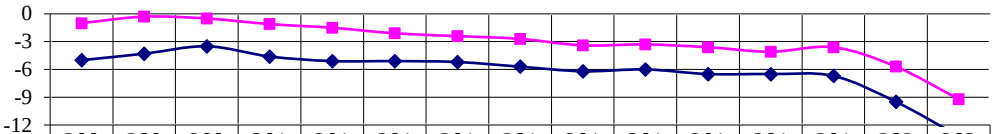
След 1990 г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението.

През 2021 г. абсолютният брой на естествения прираст за област Варна е (-)4 322 души, при което стойността на коефициента на естествения прираст е -9.22‰. Той е с отрицателна стойност във всички общини, което означава, че намалението на населението в областта се дължи предимно на негативните демографски тенденции. В градовете стойността му е -7.7‰, а в селата -16.8‰.

Естествен прираст по общини в област Варна – (тригодишен период)

Община	2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души
Аврен	-99	-0.21	-122	-0,26	-178	-0,38
Аксаково	-130	-0.28	-194	-0,41	-259	-0,55
Белослав	-60	-0.13	-106	-0,23	-134	-0,29
Бяла	-48	-0.10	-51	-0,11	-76	-0,16
Варна	-568	-1.21	-1329	-2,83	-2451	-5,23
Ветрино	-104	-0.22	-107	-0,23	-144	-0,31
Вълчи дол	-151	-0.32	-179	-0,38	-174	-0,37
Девня	-46	-0.10	-64	-0,14	-112	-0,24
Долни чифлик	-118	-0.25	-118	-0,25	-178	-0,38
Дългопол	-120	-0.26	-141	-0,30	-210	-0,45
Провадия	-186	-0.40	-206	-0,44	-297	-0,63
Суворово	-76	-0.16	-94	-0,20	-109	-0,23
ОБЩО	**-1706**	**-3.63**	**-2711**	**-5,77**	**-4322**	**-9,22**

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
България	-5	-4,3	-3,5	-4,6	-5,1	-5,1	-5,2	-5,7	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,7	-9,5	-13,2
Област Варна	-1	-0,3	-0,5	-1,1	-1,5	-2,1	-2,4	-2,7	-3,4	-3,3	-3,6	-4,09	-3,6	-5,7	-9,2

Графика 6. *Естествен прираст в област Варна и страната (на 1 000 души от населението). Данните са получени от Национален статистически институт.*

II. Заболеваемост и болестност

Структура на Общата заболеваемостта и болестността по класове болести.

Здравословното състояние и здравният статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал.

Едновременното въздействие на значителен брой фактори като пол, възраст, образование, трудова заетост и условия на труд, местоживеене, здравна култура, здравни традиции и нагласи, състояние на здравната система и степен на развитие на условия за равен достъп до здравни услуги за всички, социално-икономическо развитие и доходи, определя характера на общия здравен статус на населението, здравното поведение и възпроизвеждането на неравенства за различни социални групи по отношение на достъпа до здравеопазване и здравни грижи.

Нарастващата заболеваемост на населението се определя в най-голяма степен от заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.

В структурата на заболеваемостта на населението по класове болести за 2021 г. в област Варна с най-висок относителен дял са болестите на дихателната система – 28,33%. На второ място е заболеваемостта от COVID-19 – 8,07%. На трето място са болести на пикочо-половата система - 7,34%.

Регистрираните новооткрити заболявания за 2021 г. са 304 062.

Така формираната заболеваемост за 2021 г. е 648,85 на 1 000 души от населението.

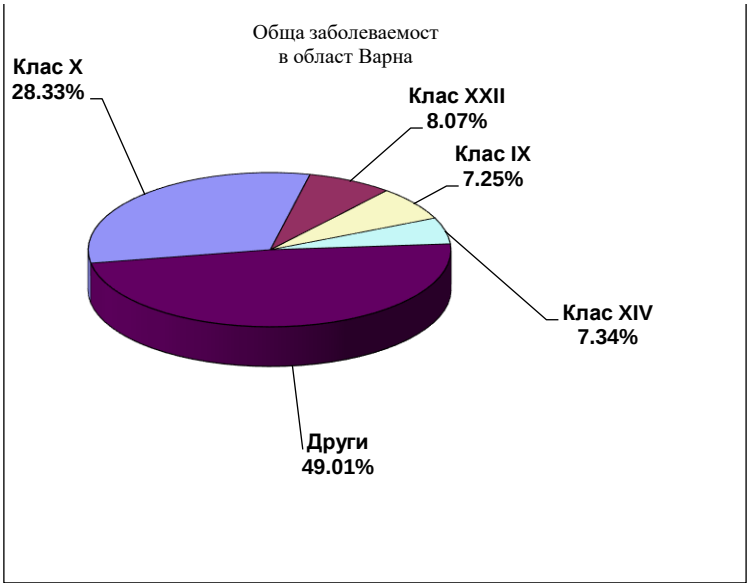
През 2021 г. в структурата на болестността по класове болести с най-висок относителен дял 23,06% са болестите на органите на кръвообръщението. На второ място са болестите на дихателната система – 16,58%. На трето място са болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 8,31%.

Регистрираните заболявания за 2021 г. са 1 039 832.

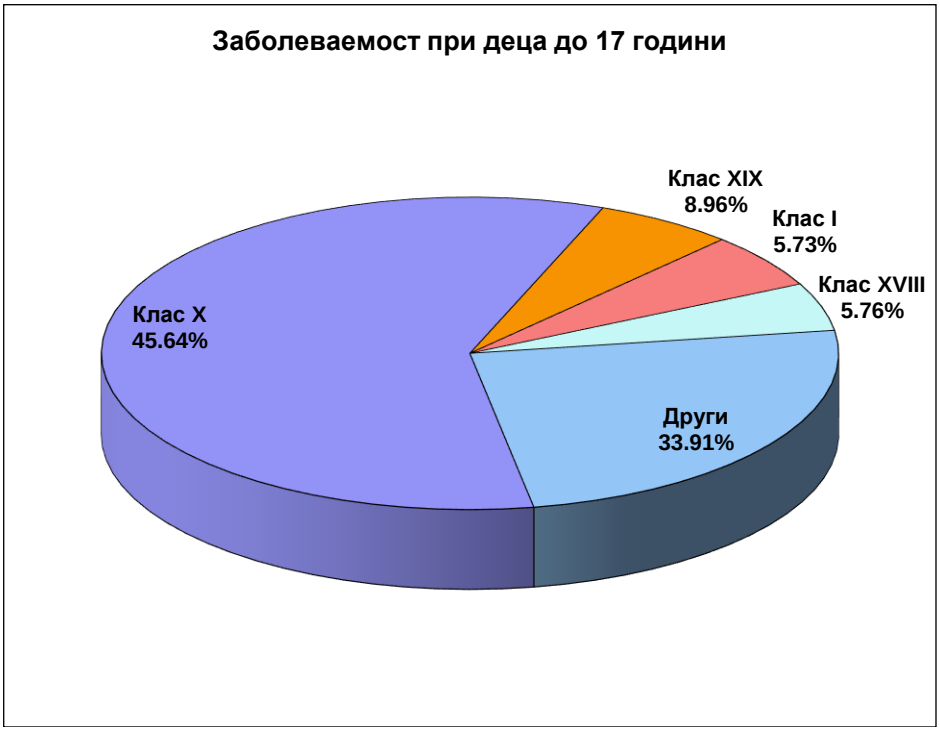
Заболеваемост при децата до 17 години.

В структурата на заболеваемостта при децата до 17 години по класове болести за 2021 г. в област Варна на първо място са болестите на дихателната система – 45,64% от всички заболявания при децата от 0 до 17 години. На второ място са травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 8,96%. На трето място са симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни

изследвания, некласифицирани другаде – 5,76%. На четвърто място са някои инфекциозни и паразитни болести – 5,73 %. И на пето място са болести на кожата и подкожната тъкан – 5,67 %.

Графика 7. *Структура на Общата заболеваемост на населението от област Варна през 2021 г.*

Графика 8. *Структура на заболеваемост при децата до 17 години през 2021 г. от област Варна*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2020 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	943626	2007,19	100	277914	591,15	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	29479	62,70	3,12	11018	23,44	3,96
II	**Новообразувания**	20274	43,12	2,15	4836	10,29	1,74
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	5931	12,62	0,63	1770	3,76	0,64
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	60250	128,16	6,38	8917	18,97	3,21
V	**Психични и поведенчески разстройства**	26591	56,56	2,82	5062	10,77	1,82
VI	**Болести на нервната система**	38148	81,14	4,04	8444	17,96	3,04
VII	**Болести на окото и придатъците му**	40088	85,27	4,25	13919	29,61	5,01
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	23655	50,32	2,51	10155	21,60	3,65
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	231180	491,74	24,50	18934	40,27	6,81
X	**Болести на дихателната система**	173688	369,45	18,41	86925	184,90	31,28
XI	**Болести на храносмилателната система**	33669	71,62	3,57	11184	23,79	4,02
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	34645	73,69	3,67	14755	31,39	5,31
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	98674	209,89	10,46	19888	42,30	7,16
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	74062	157,54	7,85	21109	44,90	7,60
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	3667	7,80	0,39	898	1,91	0,32
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	359	0,76	0,04	146	0,31	0,05
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	2474	5,26	0,26	478	1,02	0,17
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	22112	47,03	2,34	13236	28,15	4,76
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	38605	82,12	4,09	15331	32,61	5,52

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2021 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	1039832	2218,95	100	304062	648,85	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	23708	50,59	2,28	10193	21,75	3,35
II	**Новообразувания**	22113	47,19	2,13	4706	10,04	1,55
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	6276	13,39	0,60	1705	3,64	0,56
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	68626	146,44	6,60	9805	20,92	3,22
V	**Психични и поведенчески разстройства**	23473	50,09	2,26	4310	9,20	1,42
VI	**Болести на нервната система**	39962	85,28	3,84	7801	16,65	2,57
VII	**Болести на окото и придатъците му**	62228	132,79	5,98	19873	42,41	6,54
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	24247	51,74	2,33	10975	23,42	3,61
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	239734	511,58	23,06	22046	47,05	7,25
X	**Болести на дихателната система**	172450	368,00	16,58	86148	183,84	28,33
XI	**Болести на храносмилателната система**	36013	76,85	3,46	9783	20,88	3,22
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	34824	74,31	3,35	12973	27,68	4,27
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	86455	184,49	8,31	19057	40,67	6,27
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	80598	171,99	7,75	22304	47,60	7,34
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	3246	6,93	0,31	900	1,92	0,30
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	387	0,83	0,04	150	0,32	0,05
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	4258	9,09	0,41	1970	4,20	0,65
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	23290	49,70	2,24	13749	29,34	4,52
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	38313	81,76	3,68	21077	44,98	6,93
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	49631	105,91	4,77	24537	52,36	8,07

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

1. Хоспитализирана заболеваемост

През 2021 г. на първо място е отново клас II (новообразувания-включват се всички видове новообразувания – доброкачествени, злокачествени, с неопределен характер, новообразования in situ) – 12 806, което е 273.27 на 10 000 души от населението, относителен дял – 16.49%.

На второ място също е отново клас IX (болести на органите на кръвообращение) – 12 638, което е 269.69 на 10 000 души от населението на областта, относителен дял – 16.27%.

На трето място е клас XI (Болести на храносмилателната система) – 8 665, което е 184.91 на 10 000 души от населението, относителен дял – 11.16%.

На четвърто място е клас XIV (болести на пикочо-половата система)– 6 124 или 130.68 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7.88%.

На пето място е клас XV (Бременност, раждане и послеродов период) – 6 090, което е 129.96 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7.84%.

И през 2021 г. се запазва тенденцията (период 2016 г. – 2021 г.) на първо и второ да са съответно клас II (новообразувания) и клас IX (болести на органите на кръвообращение). С изключение на 2019 г., на трето място е клас XI (болести на храносмилателната система). По аналогичен начин за периода 2015 г. – 2019 г. на четвърто и пето място са били или клас XIV (болести на пикочо-половата система) или клас X (болести на дихателната система). За 2021 г. на пето място е клас XV (Бременност, раждане и послеродов период).

През 2021 г. са изписани 77 673 болни или 1 657.50 на 10 000 от населението, а през 2020 г. от стационарите на лечебните заведения за болнична помощ в област Варна са изписани 85 077 болни или 1 809.67 на 10 000 от населението.

Във връзка с пандемията от COVID-19 от 2020 г. е включен Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2). За 2021 г. изписаните болни са били 7 819, което е 166.85 на 10 000 души от населението, относителен дял – 10.07%.

Трябва да се отбележи, че с въвеждане на клиничните пътеки като форма на финансиране на болничната помощ от НЗОК, значително се промени структурата на хоспитализираната заболеваемост, особено по определени класове и отделни диагнози. Това води до изкривяване на статистическата информация и затруднява качествения анализ на заболеваемостта по причини, както и прогнозирането на трайни тенденции в развитието на здравните потребности от болнична помощ.

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2020 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	На 10 000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I - XIX клас	**85077**	**1809,67**	**100.00**
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	1375	29,25	1,62
II	Новообразувания	13619	289,69	16,01
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1192	25,36	1,40
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	2527	53,75	2,97
V	Психични и поведенчески разстройства	2152	45,78	2,53
VI	Болести на нервната система	1657	35,25	1,95
VII	Болести на окото и придатъците му	3438	73,13	4,04
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	597	12,70	0,70
IX	Болести на органите на кръвообращението	13615	289,60	16,00
X	Болести на дихателната система	5066	107,76	5,95
XI	Болести на храносмилателната система	9523	202,56	11,19
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1372	29,18	1,61
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	5253	111,74	6,17
XIV	Болести на пикочо-половата система	6781	144,24	7,97
XV	Бременност, раждане и послеродов период	6127	130,33	7,20
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1317	28,01	1,55
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	597	12,70	0,70
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1445	30,74	1,70
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	7424	157,92	8,73
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	2339	49,75	2,75

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ за 2020 г.*

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2021 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	На 10 000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I - XIX клас	77673	1657,50	100.00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	805	17,18	1,04
II	Новообразувания	12806	273,27	16,49
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1280	27,31	1,65
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	2281	48,68	2,94
V	Психични и поведенчески разстройства	1995	42,57	2,57
VI	Болести на нервната система	1493	31,86	1,92
VII	Болести на окото и придатъците му	3842	81,99	4,95
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	453	9,67	0,58
IX	Болести на органите на кръвообращението	12638	269,69	16,27
X	Болести на дихателната система	3498	74,65	4,50
XI	Болести на храносмилателната система	8665	184,91	11,16
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1058	22,58	1,36
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	4272	91,16	5,50
XIV	Болести на пикочо-половата система	6124	130,68	7,88
XV	Бременност, раждане и послеродов период	6090	129,96	7,84
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1093	23,32	1,41
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	570	12,16	0,73
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1434	30,60	1,85
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	7276	155,27	9,37
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	7819	166,85	10,07

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ за 2021 г.*

Онкологични заболявания

Злокачествените новообразувания се обособяват като тежък проблем, свързан със здравето на населението.

В област Варна през 2021 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е 406.73, а болестността – 3946.10 на 100 000 души от населението.

За 2020 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е 405.85, а болестността – 4311.42 на 100 000 души от населението.

Сред новооткритите заболявания най-често срещани са тези на Храносмилателните органи – 493, или 105.20 на 100 000 души население, след тях са Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата – 334 или 71.27 на 100 000 души население. На трето място са злокачествени новообразувания на млечната жлеза – 238 или 50.79 на 100 000 души население.

Нарастващата смъртност е свързана както с постоянния най-висок дял на новообразованията в общия дял на хоспитализираната заболеваемост, така и с причините, свързани с късното им диагностициране.

Мъжете умират от рак много по-често, отколкото жените - това важи за всички страни в ЕС.

Най-смъртоносен се оказва ракът на белия дроб. Белодробните карциноми причиняват смъртта на около една четвърт от всички мъже, починали от рак, като при жените процентът е почти два пъти по-нисък. При тях обаче ракът на гърдата е особено опасен. Сред особено смъртоносните ракови заболявания е и ракът на дебелото черво, който е еднакво опасен както за мъжете, така и за жените. България е държавата с най-голям процент болни от рак на дебелото черво в ЕС.

Скринингът за рак на гърдата, който трябва да се провежда на всеки две години за жените над 50-годишна възраст, е въведен през 2011 г. в допълнение към годишния медицински преглед при ОПЛ. Равнищата на скрининга се повишават бързо, но продължават да бъдат ниски в срав-нение с други държави — членки на ЕС.

Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

Наименование и локализацияна на новообразуванието по МКБ – 10	2020 г.						2021 г.					
	Всичко			Новооткрити			Всичко			Новооткрити		
	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)
Злокачествени новообразувания **всичко**	20269	4311,42	100	1908	405,85	100,00	18492	3946,10	100,00	1906	406,73	100,00
Устни, устна кухина и фаринкс	386	82,11	1,90	41	8,72	2,15	359	76,61	1,94	47	10,03	2,47
в т.ч.: устна	136	28,93	0,67	6	1,28	0,31	116	24,75	0,63	7	1,49	0,37
Храносмилателни органи	3157	671,52	15,58	446	94,87	23,38	2961	631,86	16,01	493	105,20	25,87
в т. ч.: хранопровод	42	8,93	0,21	21	4,47	1,10	33	7,04	0,18	6	1,28	0,31
стомах	284	60,41	1,40	57	12,12	2,99	255	54,42	1,38	72	15,36	3,78
дебело черво	1495	318,00	7,38	136	28,93	7,13	1406	300,03	7,60	170	36,28	8,92
ректосигмоидална област, право черво (ректум), анус и анален канал	1015	215,90	5,01	117	24,89	6,13	975	208,06	5,27	138	29,45	7,24
черен дроб и интрахепатални жлъчни пътища	82	17,44	0,40	35	7,44	1,83	73	15,58	0,39	28	5,98	1,47

Панкреас	169	35,95	0,83	72	15,32	3,77	141	30,09	0,76	60	12,80	3,15
Дихателни органи и гръден кош	914	194,42	4,51	219	46,58	11,48	836	178,40	4,52	179	38,20	9,39
в т. ч.: ларинкс	267	56,79	1,32	19	4,04	1,00	243	51,86	1,31	20	4,27	1,05
трахея, бронхи и бял дроб	601	127,84	2,97	196	41,69	10,27	554	118,22	3,00	157	33,50	8,24
Кости и ставни хрущяли	53	11,27	0,26	5	1,06	0,26	44	9,39	0,24	0	0,00	0,00
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	4154	883,60	20,49	282	59,98	14,78	3612	770,78	19,53	334	71,27	17,52
в т. ч.: злокачествен меланом на кожата	401	85,30	1,98	25	5,32	1,31	347	74,05	1,88	33	7,04	1,73
Мезотелиална и меки тъкани	208	44,24	1,03	17	3,62	0,89	170	36,28	0,92	22	4,69	1,15
Млечна жлеза	3764	800,64	18,57	228	48,50	11,95	3513	749,66	19,00	238	50,79	12,49
Женски полови органи	2670	567,94	13,17	173	36,80	9,07	2308	492,52	12,48	181	38,62	9,50
в т. ч.: шийка на матката	918	195,27	4,53	47	10,00	2,46	784	167,30	4,24	59	12,59	3,10
тяло на матката	1136	241,64	5,60	68	14,46	3,56	996	212,54	5,39	74	15,79	3,88
с неуточнена локализация на матка-та	6	1,28	0,03	1	0,21	0,05	7	1,49	0,04	0	0,00	0,00
яйчник	512	108,91	2,53	49	10,42	2,57	436	93,04	2,36	38	8,11	1,99
Мъжки полови органи	1792	381,18	8,84	170	36,16	8,91	1715	365,97	9,27	124	26,46	6,51
в т. ч.: простата	1500	319,06	7,40	153	32,54	8,02	1465	312,62	7,92	107	22,83	5,61
Пикочна система	1585	337,15	7,82	162	34,46	8,49	1488	317,53	8,05	154	32,86	8,08
в т. ч.: пикочен мехур	1049	223,13	5,18	104	22,12	5,45	983	209,77	5,32	99	21,13	5,19
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	189	40,20	0,93	26	5,53	1,36	188	40,12	1,02	31	6,62	1,63
в т. ч.: око и неговите придатъци	43	9,15	0,21	2	0,43	0,10	33	7,04	0,18	3	0,64	0,16
главен мозък	114	24,25	0,56	23	4,89	1,21	121	25,82	0,65	26	5,55	1,36
Щитовидна и други ендокринни жлези	533	113,37	2,63	19	4,04	1,00	497	106,06	2,69	28	5,98	1,47
в т. ч.: щитовидна жлеза	513	109,12	2,53	19	4,04	1,00	480	102,43	2,60	27	5,76	1,42
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	145	30,84	0,72	73	15,53	3,83	144	30,73	0,78	53	11,31	2,78
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани	719	152,94	3,55	47	10,00	2,46	657	140,20	3,55	22	4,69	1,15
в т. ч.: болест на Hodgkin	153	32,54	0,75	4	0,85	0,21	137	29,24	0,74	0	0,00	0,00

нехочкинов лимфом	252	53,60	1,24	13	2,77	0,68	236	50,36	1,28	8	1,71	0,42
левкемия	264	56,16	1,30	22	4,68	1,15	245	52,28	1,32	12	2,56	0,63
лимфоид на левкемия	183	38,93	0,90	3	0,64	0,16	171	36,49	0,92	4	0,85	0,21
миелоид на левкемия	56	11,91	0,28	17	3,62	0,89	46	9,82	0,25	6	1,28	0,31
Самостоятелни (първични) множествени локализации (C97)	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Новообразувания ин ситу	500	106,35	2,47	33	7,02	1,73	290	61,88	1,57	19	4,05	1,00

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на СБАЛОЗ „Д-р Марко А. Марков" ЕООД.*

Инфекциозни болести

Относителен дял на регистрираните инфекциозни заболявания в общата болестност през годините е следния –2.43% за 2019 г., 1.62% за 2020 г. и 1.04% за 2021 г. Най-голяма епидемиологична значимост по групи инфекции имат следните нозологични форми: чревни инфекциозни болести, вирусен хепатит, сифилис и др.

Високата честота на инфекциозните заболявания е свързана както с нивото на здравната култура и социалния статус на населението, така и с дейностите по провеждането на активна и пасивна профилактика на заразните и паразитни болести.

Проблемите, свързани с постигането на висок обхват планови имунизации се отнасят преди всичко до групите с повишен риск и касаят най-вече ромската етническа група и децата в неравностойно социално положение.

Настъпилата в началото на 2020 г. пандемия, предизвикана от коронавирусна инфекция, изправи целия свят и Р България пред безпрецедентни предизвикателства. Кризата, предизвикана от пандемичната обстановка, постави политическите ръководства, бизнеса и гражданите в трудно положение. Някои от секторите на икономиката като туризъм и транспорт се оказаха в частична или пълна невъзможност да извършват услуги. Въздушният транспорт беше частично преустановен. Железопътният и автомобилният транспорт работеха при различни физически и санитарни ограничения.

Съгласно данните на Националния статистически институт за 2021 г. смъртността от COVID-19 в област Варна е 1 682 души или 358.4 на 100 000 души от населението и 19.8% от всички умирания в областта.

Разработването и широкото използване на безопасни и ефективни ваксини срещу COVID-19 се разглежда като важен етап за справяне и прекратяване на пандемията и постигане на контрол на инфекциите със SARS-CoV-2 в дългосрочен план.

Целта е да се противодейства на разпространението на вируса и да се намалят потенциалните здравни последици от COVID-19. Ваксинацията ще позволи да се постигне имунитет при голяма част от населението, с което ще бъдат предпазени и

лицата, които не могат да бъдат имунизирани и същевременно попадат в рисковите групи за по-тежко протичане и усложнения.

Правителството на Република България активно се ангажира с процеса по осигуряването на ваксини срещу COVID–19, с крайна цел да ги предложи на цялото население, след като бъдат одобрени, чрез Споразумение, с което Европейската комисия се упълномощава да предлага на участващите държави членки и да сключва от тяхно име предварителни споразумения за покупка на ваксини („Advance Purchase Agreement“) с техни производители с цел държавите членки да се снабдят с ваксини в борбата с пандемията от COVID–19, одобрено с Решение № 491 на Министерския съвет от 2020 г. и ратифицирано със Закон за ратифициране на Споразумението, с което Европейската комисия се упълномощава да предлага на участващите държави членки и да сключва от тяхно име предварителни споразумения за покупка на ваксини („Advance Purchase Agreement“) с техни производители с цел държавите членки да се снабдят с ваксини в борбата с пандемията от COVID–19 (обн. ДВ, бр. 71 от 2020 г.).

ЕС е поел отговорността да гарантира, че обществеността в ЕС/ЕИП има достъп до безопасни и ефективни ваксини срещу COVID-19. Европейската комисия одобрява ваксини срещу COVID-19 след оценяването им от Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и след консултация с държавите — членки на ЕС. Първите ваксини бяха поставени в края на 2020 г.

В България за одобрени за прилагане следните ваксини: BioNTech/Pfizer, Moderna, Oxford-Astrazeneca, Johnson & Johnson. Към месец октомври 2021 г. ваксинационното покритие в България е твърде ниско – 19.3% от населението на България е напълно ваксинирано. За сравнение 70% от пълнолетното население на ЕС е напълно ваксинирано.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза по форма на заболяването

Форма на заболяването	**2019 г.**		**2020 г.**		**2021 г.**	
	Брой	**На 100 000**	**Брой**	**На 100 000**	**Брой**	**На 100 000**
Общо	**241**	**51.29**	**192**	**40.84**	**214**	**45.67**
в т.ч. новооткрити	47	10.00	46	9,78	42	8,96
Туберкулоза на дих. органи	203	43.20	163	34,67	190	40,55
в т.ч. новооткрити	37	7.87	39	8,30	40	8,54
Туберкулоза на костите и ставите	5	1.06	2	0,43	3	0,64
в т.ч. новооткрити	0	0.00	1	0,21	0	0,00
Туберкулоза на пикочо-половите органи	1	0.21	3	0,64	5	1,07
в т.ч. новооткрити	1	0.21	2	0,43	0	0,00
Други форми на активна туберкулоза	2	0.43	1	0,21	1	0,21
в т.ч. новооткрити	0	0.00	0	0,00	0	0,00

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети за 2021 г. на ЛЗИБП и СБАЛОЗ „Д-р Марко А. Марков” ЕООД.*

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза

През последното десетилетие се наблюдава тенденция за намаление както на броя на новите случаи на туберкулоза, така и на броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза, но разпространението й все още не е овладяно. Въпреки това и целенасоченото внимание чрез Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата за периода 2021—2025 година, заболяемостта е сред най-високите в ЕС. В България диагностиката, лечението и профилактиката на туберкулозата са безплатни за всички, които се нуждаят, независимо от техния здравноосигурителен статус.

През 2019 г. има прекъсване в тенденцията за намаление на броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза - показателят е 51.29 на 100 000 души, докато през 2018 г. броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза е бил 39,26 на 100 000 души. През 2020 г. броят на регистрираните заболявания от активна туберколоза намаляват в сравнение с 2021 г. – 45,67 на 100 000 души. До голяма степен националната програма за превенция и контрол на туберкулозата постига своята цел – контролира нарастването на заболеваемостта. За това допринася възстановяването на организационно-методичната помощ, извършвана от утвърдени специалисти по белодробни болести, унифицирано лечение на болните от туберкулоза в съответствие с препоръките на СЗО.

Превенцията и профилактиката се осъществяват чрез два подхода: идентифициране на заболелите от туберкулоза и техните контактни лица и съответно лечение на заболелите; ваксиниране на децата за предпазване от болестта.

Все още са налице редица проблеми, свързани с контрола на туберкулозата, като: остаряла материална база, осигуряване средства за изследвания, поддържане и обновяване на диагностичната апаратура, наличие на резистентност и пр. Задължителната имунизация срещу туберкулоза и други болести, предотвратими чрез ваксинация, е изложена на предизвикателства поради намаляващото равнище на покритието. То се наблюдава на регионално равнище и се осигурява от ОПЛ или определения персонал на регионалните здравни инспекции. Въпреки санкциите, като глоби за родителите, които не спазват изискванията, и пречките при записването на децата в детски ясли и градини, равнището на ваксинационното покритие намалява.

Психични заболявания

През последните години се очертава тенденцията на намаляване честотата на психичните и поведенчески разстройства.

През 2021 г. са регистрирани 13 165, от които 2 128 са новооткрити. Показателят болестност е 29.5 на 1000 души при заболеваемост – 4.54 на 1000 души.

През 2020 г. са регистрирани 17 317, от които 2 843 са новооткрити. Показателят болестност е 36.80 на 1000 души при заболеваемост – 6.05 на 1000 души.

През 2019 г. са регистрирани 27 782 от които 4730 са новооткрити. Показателят болестност е 64.4 на 1000 души при заболеваемост – 10.07 на 1000 души.

През 2020 г. беше разработена Национална стратегия за психично здраве на гражданите на Ребулбика България 2021 – 2030 г. https://www.mh.government.bg/bg/search/?q=%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE+%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5

Световната здравна организация (СЗО) дефинира здравето като **състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие, а не просто като отсъствие на болест или недъг.** По същата логика психичното здраве не може да се определя просто като отсъствие на психична болест, а като психологично благополучие (т.е. чувство, усещане за благополучие) и/или адекватна приспособимост, съобразена с обществено приетите стандарти на човешки отношения.

В Стратегията е записано:

• Липса на единна информационна система в здравеопазването и условия за интегрирани грижи.

• За здравеопазване държавата отделя до 5 % здравеопазване, от БВП (под 5,5 млн. Евро). От тях едва 2 % е бюджета за психиатрично здравеопазване (изключват се социалните и резидентни услуги).

• Липса на унифициран и устойчив регламент за финансиране: исторически бюджет за ДПБ; Методика за отделения при МБАЛ, ЦПЗ; намаляващо съучастие на общинските бюджети.

• Отделенията към УМБАЛ и МБАЛ се финансират чрез методика на субсидиране, която представлява тежест за управлението на съответното лечебно заведение. Това ограничава възможностите за разкриване на места за лечение в общността.

• Липса на стандарт за остойностяване на високоспециализираните дейности.

• Липса на договори с НЗОК за високоспециализирани дейности.

• Затруднен достъп до психиатрични услуги в условията на спешност поради усложнена нормативна процедура.

• Няма финансиране за дългосрочно, недоброволно лечение.

2. Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Варна.

Начин на живот

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот. В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

- ***Тютюнопушенето*** е причина за рака на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб, на сърдечно-съдовата система, и има доказана причинна връзка с атеросклерозата.
- ***Нерационалното хранене*** − с него са свързани много случаи на заболявания от ИБС, МСБ, диабет, затлъстяване, артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини, прости „бързи" въглехидрати, добавки, консерванти, преработени храни, fast food, хранене извън дома, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци.
- ***Злоупотребата с алкохол*** е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза, може да увреди половата функция, нервната система и др.
- ***Злоупотреба с наркотици*** е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, който довежда до понижаване качеството на живота, преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.
- ***Ниската двигателна активност*** увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване.
- ***Психосоциалният стрес*** повишава значително риска от появяване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

Притеснително е нарастването на броя на подрастващите, изложени на изброените рискови фактории.

3. Икономически и социални фактори

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Стратегическа цел на националната здравна политика е подобряване на здравето на населението.

Измерители на здравето на нацията са демографските процеси, заболеваемостта, факторите на риска за здравето.

Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите на обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност и болестност и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

III. Състояние на системата за медицинска помощ

1. Първична извънболнична медицинска помощ.

Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от амбулатории – индивидуални и групови практики за медицинска и дентална помощ.

Осигуреност с ОПЛ по данни от РЗОК – Варна, съответствие с НЗК 2018 г.:

- осигуреност на населението :
- показател – ОПЛ на 10 000 души
- **за областта – 5,80**
- **по общини:**

Общини	**Население към 31.12.2021 г.**	**Общопрактикуващи лекари към 31.12.2021 г. сключили договор НЗОК**	**Осигуреност на 10 000 души**
Аврен	9 654	6	6,22
Аксаково	22 108	9	4,07
Белослав	10 147	6	5,91
Бяла	3 420	2	5,84
Варна	341 737	202	5,91
Ветрино	5 089	2	5,90
Вълчи дол	8 767	8	9,13
Девня	8 411	6	7,13
Долни чифлик	18 261	9	4,92
Дългопол	12 855	5	3,88
Провадия	20 461	12	5,86
Суворово	7 704	5	6,49
Варненска област	**468 614**	**272**	**5,80**

Забележка: *Данните за брой общопрактикуващи лекари към 31.12.2021 г., сключили договор с НЗОК са получени от РЗОК*

Съгласно водения от Изпълнителна агенция „Медицински надзор" регистър на лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ и хосписите общият брой ОПЛ /титуляри на практика/ към 31.01.2021 г. е 334 броя титуляри, работещи в 302 лечебни заведения за първична медицинска помощ.

1. Общ брой ОПЛ /титуляри на практика/ - 334 броя титуляри, работещи в 302 лечебни заведения за първична медицинска помощ;

- Индивидуални практики – 279 броя;
- Групови практики – 23 броя, с общо 55 броя съдружници /титуляри/;

2. ОПЛ, придобили специалност по „Обща медицина“ към настоящия момент – 197 броя;
3. ОПЛ с призната специалност „Вътрешни болести“, „Педиатрия“ и „Спешна медицина“, които имат права по § 95 от преходните и заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето /ДВ. бр. 41/2009 г., в сила от 02.06.2009 г./ - 93 броя.
4. ОПЛ без придобита специалност по “Обща медицина” – 43 броя. От тях:
   - зачислени за специализация по „Обща медицина” – 15 броя;
   - незачислени за специализация по „Обща медицина” – 28 броя;
5. ОПЛ, попадащи в хипотезата на § 6, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (обн. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 4.06.2019 г.) и подадени за заличаване от регистъра, воден в ИАМН по чл. 41 от Закона за лечебните заведения – 15 броя индивидуални практики за първична медицинска помощ;

Забележка:

1. Един лекар със специалност „Обща медицина” има регистрирани две Индивидуални практики за първична медицинска помощ. Едната амбулатория е едноличен търговец (ЕТ), а другата е еднолично търговско дружество (ЕООД).

2. Към този момент посочените в т. 5 15 броя индивидуални практики за първична медицинска помощ, чийто управители попадат в хипотезата на § 6, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (обн. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 4.06.2019 г.) не са заличени от регистъра, воден в ИАМН по чл. 41 от Закона за лечебните заведения.

Извършени прегледи за 2021 г.

Извършени прегледи	**Брой**
Проф. преглед 0-1 г.	36 715
Проф. преглед 1-2 г.	11 628
Проф. преглед 2-7 г.	29 475
Проф. преглед 7-18 г.	41 181
Брой прегледи на Бременни	24
ОБЩО Посещения на диспансеризирани при ОПЛ ЗЗОЛ	269 535
Проф.преглед над 18 г.	115 778
Брой други прегледи	1 163 478
Общ брой прегледи	1 667 814
Средно месечен брой ЗЗОЛ	384 020

Забележка: *Данните са получени от РЗОК*

Посочената дейност е заплатена през 2021 г. и извършена в периода от XII.2020 г. до XI.2021 г. вкл. ;

В "брой други прегледи" са включени, прегледите обвързани с капитационното заплащане, имунизациите на лица 0-18г., имунизации на лица над 18 г. и инцидентните посещения.

Изводи:

Наблюдава се концентриране на ОПЛ в големите населени места – центрове на общини, като голяма част от тях са избрани от пациенти от отдалечени села, разположени на голяма територия. Това е предпоставка за ненавременно оказване на медицинска помощ и създава неравнопоставеност и затруднен достъп до ОПЛ на селското население в сравнение с градското. Специалността Обща медицина обаче е от изключително значение за осъществяването на първична медицинска помощ, която е основата на здравната система, тъй като амбулатория за първична медицинска помощ към момента може да бъде разкривана само от лекари с придобита специалност Обща медицина или от специализанти по Обща медицина. Според НЗК 2018 потребностите от специалисти по Обща медицина са 315. Към 31.12.2021 г. общият брой на практикуващите ОПЛ, сключили довор с НЗОК е 272 души, което показва, че все още потребностите не са напълно задоволени.

Лечебни заведения за първична извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12…… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	2019 г.	2020 г.	2021 г.
АИП ПМП	312	305	304
АИП ПДП	534	553	574
АГП ПМП	23	23	23
АГП ПДП	56	59	59

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

1. **Специализирана извънболнична медицинска помощ**

Към 31.12.2021 г. специализираната извънболнична медицинска помощ в област Варна се осъществява от 681 лечебни заведения, от които:

- 10 – Диагностично консултативни центрове;
- 95 – Медицински центрове;
- 8 – Медико-дентални центрове;
- 10 – Дентални центъра;
- 30 – Групови практики за специализирана медицинска помощ;
- 403 – Индивидуални практики за специализирана медицинска помощ;
- 9 – Индивидуални практики за специализирана дентална помощ;
- 1 – Групова практика за за специализирана дентална помощ;
- 107 – Самостоятелни медико-технически лаборатории;
- 19 – Самостоятелни медико-диагностични лаборатории;
- 10 – Хосписа.

Налице е неравномерно разпределение на лечебните заведения за специализирана извънболнична помощ, които са съсредоточени главно в областния град Варна и са недостатъчни в по-малките населени места. Това принуждава пациентите от малките общини да пътуват за извършване на специализирани изследвания и консултации.

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12. …… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	2019 г.	2020 г.	2021 г.
АИП СМП	398	396	403
АИП СДП	8	8	9
АГП СМП	30	30	30
МЦ	89	88	95
МДЦ	6	7	8
ДКЦ	10	10	10
ДЦ	10	10	10
СМДЛ	18	18	19
СМТЛ	101	104	107
ОБЩО:	**670**	**681**	**691**

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ по общини към 31.12.2021 г.

Община	АИП СМП	АИП СДП	АГП СМП	АГП СДП	МЦ	МДЦ	ДКЦ	ДЦ	СМДЛ	СМТЛ	Хосписи
Варна	361	10	31	1	88	7	9	10	19	106	9
Аврен					1						
Аксаково	3				1						2
Белослав	2				1					1	
Бяла	1										
Ветрино											
Вълчи дол	2										
Девня	3						1				
Долни чифлик	8										
Дългопол	2				2						
Провадия	20				4				1	2	
Суворово											

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Изпълнение на здравната карта за област Варна по видове специалности – за 2021 г. (сключили договор с НЗОК)

Специалност	Национална здравна карта	Брой специалисти в ИБМП, сключили договор с РЗОК Варна
АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ	**57**	**79**
АНЕСТЕЗИОЛОГИЯ И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ	**11**	**0**
ВЪТРЕШНИ БОЛЕСТИ	**24**	**20**
ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	**14**	**21**
ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	**36**	**32**
ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ	**6**	**2**
КАРДИОЛОГИЯ	**60**	**79**
КЛИНИЧНА АЛЕРГОЛОГИЯ	**8**	**7**
КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ	**2 за СИР**	**1**
КЛИНИЧНА ХЕМАТОЛОГИЯ	**5**	**4**
КОЖНИ И ВЕНЕРИЧЕСКИ БОЛЕСТИ	**30**	**29**
МЕДИЦИНСКА ОНКОЛОГИЯ	**3**	**0**
МЕДИЦИНСКА ПАРАЗИТОЛОГИЯ	**6**	**2**
НЕРВНИ БОЛЕСТИ	**47**	**53**
НЕФРОЛОГИЯ	**10**	**13**
ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ	**31**	**38**
ОЧНИ БОЛЕСТИ	**35**	**54**
ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	**14**	**18**
ПСИХИАТРИЯ	**27**	**22**
РЕВМАТОЛОГИЯ	**7**	**10**
УРОЛОГИЯ	**10**	**18**
УШНО-НОСНО-ГЪРЛЕНИ БОЛЕСТИ	**30**	**42**
ФИЗИКАЛНА И РЕХАБИЛИТАЦИОННА МЕДИЦИНА	**14**	**26**
ГРЪДНА ХИРУРГИЯ	**5 за СИР**	**4**
НЕВРОХИРУРГИЯ, СЪДОВА ХИРУРГИЯ, АНГИОЛОГИЯ	**17 за СИР**	**12**
ХИРУРГИЯ	**46**	**47**
ПЕДИАТРИЯ	**80**	**43**
ДЕТСКА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	**5за СИР**	**4**
ДЕТСКА КАРДИОЛОГИЯ	**7 за СИР**	**6**
ДЕТСКА КЛИНИЧНА, ХЕМА-ТОЛОГИЯ И ОНКОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**1**
ДЕТСКА НЕВРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**3**
ДЕТСКА НЕФРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	**5 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ПСИХИАТРИЯ	**6 за СИР**	**3**
ДЕТСКА РЕВМАТОЛОГИЯ	**4 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ХИРУРГИЯ	**3 за СИР**	**2**

ОБЩО:	**677**	**711**

Забележка: *данните са получени от РЗОК. СИР – Североизточен район (Варна, Добрич, Търговище, Шумен)*

Посещения в амбулаторията при специалисти през 2021 г.

Област Варна	ОБЩО					
	Посещения в амбулаторията					на 1 жител
	Всичко	деца до 17 г.	в това число			
			профилактични	от тях деца до 17 г.	Посещения по домовете	
Лекари	869875	117618	37264	2204	1815	1,86
Вътрешни болести	24965	1054	5518	0	21	0,05
Гастроентерология	30002	216	0	0	0	0,06
Ендокринология и болести на обмяната	30013	609	133	0	3	0,06
Кардиология	95383	249	313	0	53	0,20
Ревматология	7352	156	258	0	12	0,02
Пневмология и фтизиатрия	26689	399	534	0	43	0,06
Нефрология	12188	2583	0	0	0	0,03
Клинична хематология	5059	178	0	0	0	0,01
Клинична алергология	2810	1108	0	0	0	0,01
Педиатрия	59779	58766	4487	1040	65	0,13
Хирургия	39541	2359	1043	38	115	0,08
Ортопедия и травматология	75346	7542	36	17	584	0,16
Урология	21489	783	143	0	4	0,05
Неврохирургия	1707	161	0	0	0	0,00
Акушерство и гинекология	88641	1680	10257	194	23	0,19
Инфекциозни болести	1172	0	0	0	0	0,00
Ушно-носно-гърлени болести	47038	9119	1738	223	8	0,10
Очни болести	95308	18192	4821	552	16	0,20
Психиатрия	21778	916	3782	0	17	0,05
Нервни болести	85851	1526	3997	0	735	0,18
Кожни и венерически болести	38433	7151	0	0	116	0,08
Физикална и рехабилитационна медицина	48394	2526	0	0	0	0,10
Други	10937	345	204	140	0	0,02

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на НЦОЗА за ЛЗ за извънболнична помощ*

Изводи:

За 2021 г. в област Варна има общо 869 875 посещения при специалисти, което е 1.86 посещения на 1 жител от населението. Извършените профилактични прегледи са 37 264.

С най-висока степен на посещаемост са специалистите по кардиология – 95 383 прегледа или 0.20 прегледа на 1 жител и специалистите по очни болести с 95 308 прегледа или 0.20 на 1 жител .

На второ място са специалистите по акушерство и гинекология с 88 641 прегледа или 0.19 на 1 жител.

На трето място са специалистите по нервни болести с 85 851 прегледа – 0.16 на 1 жител.

На четвърто място са специалистите по ортопедия и травматология с 75 346 прегледа или 0.16 на 1 жител.

Следва да се има предвид, че все още обемът и структурата на обръщаемостта към специалисти в извънболничната помощ по специалности са в зависимост не само от здравно-демографската характеристика и здравни потребности на населението, но и от осигуреността със съответните специалисти.

2. Болнична медицинска помощ

Осигуреност с легла

Броят на леглата в областта за 2016 г. е 2 666. През 2017 г. се увеличават и съответно са 3 038 бр. През 2018 г. броят на леглата е увеличен на 3117 бр. За 2019 г. броят към 31.12.2019 г е 3 111, а за 2020 г, броят им е 3 110.

Лечебни заведения в област Варна

Видове заведения	2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**19**	**3 111**	**19**	**3 110**	**19**	**3 017**
Публични лечебни заведения	**10**	**2 687**	**10**	**2 686**	**10**	**2 593**
Многопрофилни болници	6	**2 176**	6	**2 175**	6	**2 082**
Многопрофилна болница за активно лечение	6	2 176	6	2 175	6	2 082
Специализирани болници	**5**	**511**	**5**	**511**	**5**	**511**
Специализирана болница за активно лечение	4	361	4	361	4	361
Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация	1	150	1	150	1	150
Частни лечебни заведения	**8**	**424**	**8**	**424**	**8**	**424**
Многопрофилни болници	**2**	**172**	**2**	**172**	**2**	**172**
Многопрофилна болница за активно лечение	2	172	2	172	2	172
Специализирани болници	**6**	**252**	**6**	**252**	**6**	**252**
Специализирана болница за активно лечение	5	132	5	132	5	132
Специализирана болница за рехабилитация	1	120	1	120	1	120

Легла в лечебните заведения за болнична помощ по видове към 31.12.2021 г.

Видове легла	2021 г.		
	Брой легла към 31.12.2021 г.	Осигуреност на 10 000	Относителен дял (%)
Общо	**3017**	**64,38**	**100,00**
За активно лечение	**2467**	**52,64**	**81,77**
Интензивни	**138**	**2,94**	**4,57**
Вътрешни болести	0	0,00	0,00
Кардиология	21	0,45	0,70
Педиатрия	16	0,34	0,53
Хирургия	0	0,00	0,00
Нервни болести	0	0,00	0,00
Акушерство и гинекология	0	0,00	0,00
Неврохирургия	0	0,00	0,00
К/ОАРИЛ	88	1,88	2,92
Други	13	0,28	0,43
Акушеро-гинекологични	160	3,41	5,30
Гинекологи	45	0,96	1,49
Родилни	97	2,07	3,22
Патологическа бременост	18	0,38	0,60
Асистирана репродукция	0	0,00	0,00
Педиатрия	**266**	**5,68**	**8,82**
Неонатология	100	2,13	3,31
Педиатрия	134	2,86	4,44
Детска кардиология	0	0,00	0,00
Детска клинична хематология и онкология	20	0,43	0,66
Детска нефрология и хемодиализа	10	0,21	0,33
Детска пневмология и фтизиатрия	0	0,00	0,00
Детска ревматология	2	0,04	0,07
Детска гастроентерология	0	0,00	0,00
Детска ендокринология и болесто на обмяната	0	0,00	0,00
Терапевтични	**1174**	**25,05**	**38,91**
вътрешни болести	62	1,32	2,06
гастроентерология	104	2,22	3,45
ендокринология и болести на обмяната	43	0,92	1,43
кардиология	117	2,50	3,88
нефрология	32	0,68	1,06
ревматология	55	1,17	1,82
Пнефмология и фтизиатрия	72	1,54	2,39
Клинична алергология	0	0,00	0,00
Клинична имунология	0	0,00	0,00
Клинична токсикология	15	0,32	0,50
Клинична хематология	102	2,18	3,38

Инфекциозни болести	70	1,49	2,32
нервни болести	113	2,41	3,75
Кожни и вен болести	8	0,17	0,27
Мед онкология	132	2,82	4,38
Лъчелечение	17	0,36	0,56
Нуклеарна медицина	2	0,04	0,07
Хирургични	**729**	**15,56**	**24,16**
Хирургия	228	4,87	7,56
Гръдна хирургия	40	0,85	1,33
Детска хирургия	21	0,45	0,70
Лицево-челюстна хирургия	12	0,26	0,40
Пластично-възстановителна хирургия	22	0,47	0,73
Кардиохирургия	36	0,77	1,19
Неврохирургия	45	0,96	1,49
Ортопедия и травматология	130	2,77	4,31
Съдова хирургия	22	0,47	0,73
Урология	80	1,71	2,65
Очни болести	55	1,17	1,82
УНГ	38	0,81	1,26
Дългосрочни грижи	**9**	**0,19**	**0,30**
За продължително лечение по:	**0**	**0,00**	**0,00**
Вътрешни болести	0	0,00	0,00
Кардиология	0	0,00	0,00
Ревматология	0	0,00	0,00
Пневмология и фтизиатрия	0	0,00	0,00
Ортопедия и травматология	0	0,00	0,00
Нервни болести	0	0,00	0,00
Хипотрофични, увредени и недоносени деца	0	0,00	0,00
Други	0	0,00	0,00
За палиативно лечение	9	0,19	0,30
За рехабилитация	376	8,02	12,46
Психиатрични	165	3,52	5,47
За активно лечение	165	3,52	5,47
За дългосрочни грижи	0	0,00	0,00

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ статистически формуляр „3”-365 Б.*

Осигуреността със специализирани болнични легла е както следва:

Броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ към 31.12.2021 г е 3 017, което е 64,38 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са 81.77% от общия брой на болничните легла. Това са 53,64 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял са терапевтичните – 38.91 (25.05 на 10 000 души), след това са хирургичните – 24.16% (15.56 на 10 000 души) и педиатричните с – 8.82% (5.68 на 10 000 души).

За 2021 г. осигуреността с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивни легла) е 2,94 на 10 000 души.

Осигуреността с легла за дългосрочни грижи е 0.19 на 10 000 души, от които леглата за палиативни грижи са 0.19 на 10 000 души.

През 2020 г. броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ към е 3 110, което е 66,15 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са 81.48% от общия брой на болничните легла. Това са 53,90 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял са терапевтичните – 39.16 (25.91 на 10 000 души), след това са хирургичните – 22.35% (14.78 на 10 000 души) и педиатричните с – 9.13% (6.04 на 10 000 души).

За 2020 г. осигуреността с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивно лечение) е 3,76 на 10 000 души.

Осигуреността с легла за дългосрочни грижи е 0.19 на 10 000 души.

Проблем се явява осигуреността с някои видове легла като ендокринология, дермато-венерологичните, УНГ-легла, легла за продължително лечение, но поради цикличните вълни, предизвикани от коронавирусната инфекция нуждата от преструктуриране на леглата в легла за лечение на положителни пациенти с основна инфекция COVID-19, за 2021 г. не може да се направи анализ на осигуреността с легла по медицински специалности.

Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения

Видове заведения	2020 г.									
	Легла (среднгодишен брой)	**Постъпили болни**	**Изписани болни**	**Умрели**	**Преминали болни**	**Проведени леглодни**	**Използваемост на леглата (дни)**	**Оборот на леглата**	**Среден престой на 1 лекуван болен**	**Леталитет (%)**
Общо	**3 047**	**106 100**	**103 496**	**2 813**	**106 894**	**530 058**	**174**	**35**	**4,96**	**2,65**
Многопрофилни болници	**2 112**	68 660	66 167	2 672	69 295	376 997	179	33	5,44	3,88
МБАЛ „Св. Марина” ЕАД	1 306	46 587	44 559	2 209	46 980	263 532	202	36	5,60	4,70
МБАЛ „Св. Анна-Варна” АД	410	14 355	14 002	379	14 547	72 381	177	35	5,00	2,60
МБАЛ „Царица Йоанна” ЕООД-Провадия	61	1 331	1 331	1	1 345	7 445	122	22	5,50	0,10
МБАЛ „Девня” ЕООД	40	248	241	1	248	2 126	53	6	8,60	0,40
МБАЛ Варна ЕООД	62	351	351	0	351	918	15	6	2,60	0,00
МБАЛ Варна към ВМА	233	5 788	5 683	82	5 824	30 595	131	25	5,30	1,40
Специализирани болници	**511**	19 021	18 930	101	19 127	83 966	164	37	4,39	0,53
СБОБАЛ – Варна ЕООД	40	2 669	2 667	2	2 669	4 919	123	67	1,80	0,00
СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов” ЕООД	140	6 071	6 042	9	6 114	26 314	188	44	4,30	0,10
СБАЛПФЗ – Варна ЕООД	30	71	66	2	82	5 201	173	3	63,40	2,90

СБАЛОЗ – Варна ЕООД	151	8 861	8 806	88	8 913	36 170	240	59	4,10	1,00
СБПЛР	150	1 349	1 349	0	1 349	11 362	76	9	8,40	0,00
Публични заведения-общо	**2 623**	87 681	85 097	2 773	88 422	460 963	176	34	5,21	3,16
Частни лечебни заведения	**424**	18 419	18 399	40	18 472	69 095	163	44	3,74	0,22
СОБАЛ „Доц. Георгиев” ЕООД	15	877	877	0	877	877	58	58	1,00	0,00
СХБАЛ „Проф. Темелков” ЕООД	26	1 587	1 587	0	1 587	3 287	126	61	2,10	0,00
СБР – Варна АД	120	3 952	3 952	0	3 952	29 501	246	33	7,50	0,00
МБАЛ „Еврохоспитал” ООД	65	2 936	2 919	14	2 936	8 989	138	45	3,10	0,50
МБАЛ „Майчин дом” ЕООД	107	4 495	4 496	2	4 518	14 864	139	42	3,30	0,00
СБАЛДБ „Д-р Лисичкова” ЕООД	45	577	587	0	588	2 724	61	13	4,60	0,00
СБАЛК Варна ЕАД	30	2 674	2 676	13	2 692	5 658	189	90	2,10	0,50
СБАЛК „Кардиолайф” ООД	16	1 321	1 305	11	1 322	3 195	200	83	2,40	0,80

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ за 2020 г.*

Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения

Видове заведения	**2021 г.**									
	Легла (среднго одишен брой)	**Постъпили болни**	**Изписани болни**	**Умрели**	**Преминали болни**	**Проведени леглодни**	**Използваемост на леглата (дни)**	**Оборотна леглата**	**Среден престой на 1 лекуван болен**	**Летали-тет (%)**
Общо	**3 018**	**107 077**	**103 402**	**4 163**	**107 913**	**559 439**	**185**	**36**	**5,18**	**3,87**
Многопрофилни болници	**2 083**	**64 638**	**61 160**	**3 986**	**65 341**	**388 826**	**187**	**31**	**5,95**	**6,12**
МБАЛ „Св. Марина” ЕАД	1 288	44 221	41 366	3 102	44 679	271 022	210	35	6,10	7,00
МБАЛ „Св. Анна-Варна” АД	389	12 509	12 032	735	12 675	70 700	182	33	5,60	4,20
МБАЛ „Царица Йоанна” ЕООД-Провадия	61	1 419	1 411	0	1 432	8 188	134	23	5,70	0,00
МБАЛ „Девня” ЕООД	50	204	211	0	211	1 608	32	4	7,60	0,00
МБАЛ Варна ЕООД	62	168	168	0	168	589	10	3	3,50	0,00
МБАЛ Варна към ВМА	233	6 117	5 972	149	6 176	36 719	158	27	5,90	2,40
Специализирани болници	**511**	**20 374**	**20 239**	**126**	**20 474**	**84 250**	**165**	**40**	**4,11**	**0,62**
СБОБАЛ – Варна ЕООД	40	3 163	3 164	0	3 165	3 609	90	79	1,10	0,00
СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов” ЕООД	140	5 873	5 864	9	5 936	26 708	191	42	4,50	0,20
СБАЛПФЗ – Варна ЕООД	30	52	50	3	68	3 713	124	2	54,60	5,70

СБАЛОЗ – Варна ЕООД	151	9 291	9 166	114	9 310	33 992	225	62	3,70	1,20
СБПЛР	150	1 995	1 995	0	1 995	16 228	108	13	8,10	0,00
Публични заведения-общо	**2 594**	**85 012**	**81 399**	**4 112**	**85 815**	**473 076**	**182**	**33**	**5,51**	**4,81**
Частни лечебни заведения	**424**	**22 065**	**22 003**	**51**	**22 098**	**86 363**	**204**	**52**	**3,91**	**0,23**
СОБАЛ „Доц. Георгиев" ЕООД	15	819	819	0	819	819	55	55	1,00	0,00
СХБАЛ „Проф. Темелков" ЕООД	26	1 768	1 768	0	1 768	3 662	141	68	2,10	0,00
СБР – Варна АД	120	4 710	4 710	0	4 710	34 582	288	39	7,30	0,00
МБАЛ „Еврохоспитал" ООД	65	3 740	3 728	15	3 743	12 641	194	58	3,40	0,40
МБАЛ „Майчин дом" ЕООД	107	6 068	6 059	1	6 088	21 676	203	57	3,60	0,00
СБАЛДБ „Д-р Лисичкова" ЕООД	45	542	535	0	543	2 580	57	12	4,80	0,00
СБАЛК Варна ЕАД	30	3 028	3 004	23	3 031	6 898	230	101	2,30	0,80
СБАЛК „Кардиолайф" ООД	16	1 390	1 380	12	1 396	3 505	219	87	2,50	0,90

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ за 2021 г.*

Дейността на лечебните заведения за болнична помощ се осъществява основно от многопрофилните болници за активно лечение (107 913 преминали болни през 2021 г., проведени леглодни – 559 439 и използваемост на леглата в дни 185) и от специализираните болници.

Изводи:

Общият извод е, че многопрофилните болници за активно лечение осъществяват адекватна на потребностите на населението дейност. Икономическите лостове, нужни за по-нататъшното оптимизиране на дейността, осъществявана от многопрофилните болници за активно лечение са: вътрешно преструктуриране, ефективен мениджмънт и финансов контрол.

Болниците извършват традиционните дейности за лечение на нуждаещи се от хоспитализация, но често те изпълняват и други функции, които изчерпват финансовите им ресурси.

4. Спешна медицинска помощ

Структура и организация на спешната медицинска помощ в областта

ЦСМП – Варна обслужва 468 614 души население на област Варна на територия от 3 825 кв. м. Има разкрити девет ФСМП – в градовете Варна, Девня, Провадия, Долни Чифлик, Белослав, Аксаково, Дългопол, Вълчи дол и Бяла. През 2020 г. общия брой обслужени пациенти е бил 57 547.

В общините Аврен, Ветрино и Суворово няма разкрити филиали. Населението там се обслужва от най-близко разположените филиали, но съществуват проблеми, свързани с отдалеченост, труднодостъпност, недобри транспортни комуникации, трудности в обслужването през зимния период.

Филиали на ЦСМП са необходими и в курортните комплекси през активния летен сезон, тъй като населението там се увеличава, а няма лечебни заведения, които да оказват 24-часова спешна медицинска помощ.

Дейност ЦСМП – Варна за 2021 г.

Показател	Брой
Амбулаторни прегледи	11 266
Изпълнени повиквания - общо, от тях: - за спешна медицинска помощ - за санитарен транспорт	50 331 48 738 1 300
Общ брой обслужени пациенти	57 547
Персонал – общ брой, от тях – лекари - фелдшери - медицински сестри - акушерки	399 122 40 44 18
Транспортни средства -	47

***Забележка**: данните са получени след обработка на отчетите на ЦСМП.*

Дейност на спешните отделения към болнични лечебни заведения – 2021 г.:

Обслужени лица – 96 917
От тях: хоспитализирани – 36 737

Анализът на състоянието, организацията и дейността на системата за спешна медицинска помощ показва редица съществени проблеми, които трябва да бъдат решени. Не е изпълнена целта за ясно дефиниране на функциите и задълженията на системата за спешна медицинска помощ. Поради затруднения в достъпа на пациентите до ОПЛ нараства търсенето на медицинска помощ в ЦСМП и Спешните отделения. Това се наблюдава особено в по-малките и отдалечените населени места. За определен контингент от населението – с нарушени здравноосигурителни права, от етнически малцинства, социално-слаби и др. системата на спешната помощ се оказва удобна, а в някои случаи и единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ

IV. Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Медицински персонал в лечебните заведения в област Варна към 31.12.2020 г.

Вид лечебно заведение	Брой отчетени единици	Персонал в лечебните заведения						
		Физически лица						
		Общо	На основен трудов договор	Лекари на основен трудов договор	Лекари по дентална медицина на основен трудов договор	Фармацевти на онсовен трудов договор	Медицински специалисти по здравни грижи на основен трудов договор	Друг персонал на основен трудов договор
ЛЗБП	19	4 810	4 605	1 244	1	20	1 659	1 681
МЦ	71	1 366	857	315	0	0	211	331
Дентален център	9	150	131	0	51	0	28	52
Медико-дентален център	4	335	319	3	40	0	14	262
ДКЦ	10	691	449	157	0	0	157	135
СМДЛ	17	337	282	37	0	0	166	79
СМТЛ	53	182	166	2	0	0	134	30
АИП ПМП и АГП ПМП	243	279	279	279	0	0	0	0
АИП СМП и АГП СМП	89	139	139	139	0	0	0	0
Практики за дентална помощ	288	426	426	0	426	0	0	0
Други здравни заведения	12	2 903	2 472	340	98	26	729	1 279
Общо:	815	11618	10125	2516	616	46	3098	3849

Забележка: *Данните са получени след обработка на Годишен отчет 03010 – „3 – Здравно заведение" в ТСБ – Варна.*

Лекари в област Варна по специалности – общо

Видове специалности	2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Брой	Брой	Брой	На 10 000 от населението	Брой	На 10 000 от населението
Лекари - всичко	**2 383**	**50.71**	**2 113**	**44,95**	**2 378**	**50,75**
в т.ч. Вътрешни болести	53	1.13	58	1,23	56	1,20
Кардиолози	138	2.94	141	3,00	147	3,13
Хирурзи	93	1.98	94	2,00	95	2,02
Акушер-гинеколози	135	2.87	136	2,89	125	2,67
Педиатри	115	2.45	138	2,94	137	2,92
Очни болести	104	2.21	122	2,60	108	2,30
Ушно-носно-гърлени болести	62	1.32	65	1,38	68	1,45
Нервни болести	99	2.11	98	2,08	102	2,14

Психиатри	51	1.09	52	1,11	47	1,00
Пневмология и фтизиатрия	37	0.79	46	0,98	47	1,00
Кожни и венерически болести	38	0.81	36	0,77	39	0,83
Образна диагностика	86	1.83	78	1,66	84	1,79
Физикална и рехабилитационна медицина	40	0.85	44	0,94	48	1,02
Клинична лаборатория	47	1.00	51	1,08	48	1,02

Забележка: *Данните са получени от Национален център по обществено здраве и анализи /НЦОЗА/*
(Данните не включват показатели от МБАЛ Варна към ВМА и МИ на МВР – София, филиал Варна)*

Осигуреност с медицински специалисти в областта

Развитието и управлението на човешките ресурси имат решаваща роля за ефективното функциониране на здравната система в област Варна.

В нея са ангажирани голям брой медицински специалисти – лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти, медицински специалисти по здравни рижи - медицински сестри, акушерки, рехабилитатори, зъботехници и др., както и немедицински специалисти.

Подготовката на медицинските кадри е основен въпрос, от който зависи осигуряването на достъп до медицинска помощ и нейното качество.

За 2021 г. осигуреността с лекари бележи покачване (50.75 на 10 000 души), в сравнение с осигуреността с лекари за 2020 г. (44.95 на 10 000 души) в област Варна, което не е така за страната.

Към края на миналата година в България най-голям е делът на практикуващите лекари във възрастовата група 55 - 64 години - 10 338, или близо 35 на сто от всички. Младите практикуващи лекари на възраст до 35 години са 4 935, или 16,7%, а най-възрастните (на 65 и повече години) - 5 521, или 18,6%.

Това показват данните на Националния статистически институт за 2021 година, от които се вижда, че лекарите и медицинските сестри в страната продължават да намаляват и застаряват.

В края на 2021 г. в България на основен трудов договор в лечебните и здравните заведения практикуват 29 604 лекари. Спрямо година по-рано те са с над сто по-малко, тъй като в края на 2020 г. в страната са практикували 29 717 лекари.

Осигуреността на населението с лекари по области варира от 23,4 до 67,3 на 10 хил. души, като най-висока е в областите, в чиито центрове има медицински университети и университетски болници. Варна се подрежда на четвърто място с 50,7 на 10 хил. души от населението след Плевен (67,3), София (столица) (54,5) и Пловдив (52,3). Най-нисък е показателят за областите Кърджали (23,4), Добрич (26,7) и Силистра (27,4).

Финансиране на дейностите в здравеопазването на област Варна*

Приходи	2020 г.	2021 г.
Приходи от НЗОК	68 849 600,08	182 619 119,9
Приходи от МЗ	90 232 381,23	7 140 753,11
Приходи от Общината	278 701,02	164 735,19
Други	22 691 553,00	21 723 725,99
ОБЩО	**182 052 235,33**	**211 648 334,19**

* *Данните за приходите (от НЗОК, МЗ, община и други приходи) са взети от „Приложение №2" – „Таблица за приходите на лечебното заведение" на Формите за разделно отчитане на разходите на публичните лечебни заведения за болнична помощ, които попълват таблиците по тези форми.*

Разпределение на средствата за здравеопазване между отделните видове медицинска помощ

Разпределение	2020 г.	2021 г.
Болнична помощ	195 514 701 лв.	221 372 905 лв.
Извънболнична помощ	59 168 015 лв.	66 087 256 лв.
Други: ДМСГД, делегираните от държавата дейности на общините, лекарствата, платени от РЗОК на аптеките и др.	58 017 762 лв.	63 463 354 лв.
ОБЩО	**312 700 478 лв.**	**350 923 515 лв.**

Забележка: *данните са получени от РЗОК*

Анализ

Нарастването на разходите за здравеопазване е резултат от следните фактори:

- ✓ демографската ситуация (застаряване на населението);
- ✓ преобладаваща хронична патология;
- ✓ нарастваща употреба на лекарствени продукти повишено търсене на медицински услуги от населението.

SWOT анализ на състоянието на системата на здравеопазване в област Варна

Силни страни	Слаби страни
1. Добра обща осигуреност на населението с медицински персонал, лечебни заведения за извънболнична помощ и болнични легла за активно лечение, съизмерима с показателите на развитите европейски държави.	**1.** Неравномерно разпределение на структурите и ресурсите в лечебната мрежа. Недостатъчен брой легла за долекуване и продължително лечение.
2. Функционираща социална здравно осигурителна система, регламентираща правото на равен достъп до основен пакет здравни дейности.	**2.** Недостатъчно финансова обезпеченост на здравните дейности – малък дял от БВП.
3. По-лесен достъп на пациентите до специализирана извънболнична и болнична помощ, в сравнение с другите европейски страни.	**3.** Затруднения при достъпа до първични здравни грижи, особено за живеещите в малки населени места и за определени рискови групи от населението.
4. Основен принцип на финансиране на лечебните заведения на базата на обем осъществени дейности.	**4.** Липса на въведени съвременни системи за остойностяване и оценка на качеството на здравните услуги. Недофинансиране на ЛЗБП от НЗОК.
5. Гарантиран от държавата достъп на гражданите до медицинска помощ извън системата на здравното осигуряване – спешна медицинска помощ, осигуряване на лекарствени продукти за интензивно лечение при животозастрашаващи кръвоизливи, дневно стационарно и стационарно с непрекъснат 24-часов престой лечение на пациенти с психични заболявания, амбулаторно проследяване и стационарно лечение на пациенти с активна туберкулоза и др.	**5.** Недостатъчно софтуерно и хардуерно осигуряване на информационната дейност в системата на здравеопазването.
6. Действащо законодателство, регламентиращо правата на пациентите в България.	**6.** Недостатъчно развитие на дейностите по промоция на здраве и профилактика на заболяванията, с акцент върху социално значимите заболявания.
Възможности	**Заплахи**
1. Разширяване на спектъра на финансовите източници и прогресивно увеличение на средствата за здравеопазване.	**1.** Влошаване на здравно-демографския статус на населението.
2. Интегриране на националната здравна система в рамките на европейската здравна мрежа.	**2.** Задълбочаваща се тенденция на намаление на броя на медицинските специалисти – лекари в национален мащаб и най вече на медицинските сестри. Изтичане на кадри към други страни от ЕС.
3. Възможности за подобряване на материално-техническата база и обновяване на медицинската апаратура чрез кандидатстване по проекти, финансирани от ЕС.	**3.** Липса на политически консенсус за стратегическо развитие на сектора.

4. Засилено влияние върху промените на здравеопазването и на общността.	**4.** Динамично променящо се законодателство.
5. Повишаване на здравната информираност на населението.	**5.** Възникване и разпространение на епидемии и пандемии.
6. Планиране и осигуряване на медицински специалисти по вид дейности в дългосрочен период съобразно потребностите на населението от определена здравна помощ.	**6.** Неподготвеност на системата за осигуряване на медицинска помощ и грижи за застаряващо население.
7. Развитие на дейностите, свързани с продължително лечение, рехабилитация и палиативни грижи.	**7.** Недостатъчна подготвеност на системата да реагира адекватно при евентуално възникване на екологични кризи и катастрофи.
8. Насърчаване на донорството и развитие на трансплантационната дейност.	**8.** Недостатъчна подготвеност на системата за посрещане на заплахи в резултат от миграционните процеси.

Основни недостатъци и проблеми на регионалната система за здравеопазване.

Здравословното състояние на населението в област Варна показва, че здравната политика на страната през последните десетилетия все още не води до желаните резултати. Социално-икономическото развитие в условията на прехода и свързаните с него основни детерминанти на здравето безспорно са допринесли за съществуващото състояние. Някои от негативните процеси обаче са свързани в определена степен и с недостатъци в реформата и дейността на здравната мрежа.

Необходим е по-внимателен преглед и оценка както на настоящата политика, така и на по-нататъшното развитие на реформата, с оглед подобряване здравето на населението.

Реформата в системата на здравеопазването трябва да обхване всички нива и области на действие – извънболнична помощ, спешна помощ, медико-социални услуги, лекарствоснабдяване, дейности по опазване на общественото здраве, междусекторно сътрудничество, развитие на управленския капацитет и др.

Конкретните дейности следва да съответстват на идентифицираните основни проблеми и недостатъци на системата и поставените цели, при максимално ефективно усвояване на наличните ресурси.

Основните слабости и недостатъци на системата за извънболнична помощ могат да бъдат систематизирани по следния начин:

- ✓ неравномерно териториално разпределение на лечебните заведения за извънболнична помощ, водещо до неравнопоставеност на населението по отношение на достъпа до здравни услуги;
- ✓ предимно индивидуална организация на дейността на общопрактикуващите лекари и малък относителен дял на регистрираните групови практики;
- ✓ липса на добре организирана 24-часова неотложна помощ в лечебните заведения за първична и специализирана извънболнична помощ и зачестяващи проблеми и пропуски при оказването ѝ;

- ✓ недостатъчна и често формално осъществявана дейност по промоция на здравето, профилактика и скрининг на заболяванията, диспансеризация и т.н.;

- ✓ недостатъчен брой специалисти по определени медицински специалности;

- ✓ обособяване на голям брой индивидуални специализирани практики за сметка на ДКЦ и МЦ, водещо до лоша координация и нарушаване на интегритета на лечебнодиагностичния процес;

- ✓ деквалификация и липса на ефективна система за продължаващо обучение и контрол върху качеството на специализираната медицинска дейност.

Предложения за решаване на проблемите

Регионални здравни приоритети

Извършеният анализ на здравното състояние на населението във Варна и областта и функционирането на здравната система позволява да се очертаят приоритетите и стратегическите линии за бъдещите действия и реалният шанс за постигане на икономически растеж и социално благополучие чрез оптимални инвестиции за по-добро здраве.

За изпълнението на тези цели е необходимо реализирането на следните приоритетни дейности:

1. **Обществено здравеопазване** – укрепване капацитета на общественото здравеопазване за постигане здравно благополучие на всички граждани чрез провеждане на активни, ефективни и ефикасни промотивни, профилактични, лечебни и рехабилитационни дейности с акцент към хроничните незаразни болести.

2. **Достъп до здравеопазване** – подобряване на достъпа, качеството, ефективността и контрола на медицинските дейности с цел подобряване здравето на населението.

3. **Лекарствена политика** – провеждане на ефективна лекарствена политика, въвеждане на системи за контрол на разходите за лекарства, борба с антимикробната резистентност.

4. **Човешки ресурси** – развитие на човешките ресурси, подобряване условията за обучение и работа за повишаване на техния социален и икономически статут.

5. **Осигуряване на финансова устойчивост на системата на здравеопазване** – политики за ефективно финансиране.